ASTRA

Samhälle — Kultur — Feminism

Årgång: 103

TRO

2021 — #3

ASTRA

September 2021
NUMMER: 3 TEMA: TRO ÅRGÅNG: 103

2
Tro
ELLIOT LUNDEGÅRD

4
Ett samtal om tro och feminism
SANNA SAM MUSTELIN

7
The men's village
RUDEINA MKDAD

8
Blessings on blessings
CLEO KEMPE TOWERS

11
Framtidstro
PEIK INGMAN

14
Tron på vetenskapen i arbetet för jämlikhet
MAKIEU BETTS

16
Dans(ar)en som medium
REBECCA CHENTINELL

18
Åsele och trummorna
EMMA GÖRANSSON

24
Belonging and Pluralism: Radical Faerie Rituals as a Form of Drag
LUNA

29
A year with Cacao
DOROTHY ZABLAH

41
Tacksamhet
SARAH DELSHAD

42
Queerspiritualitet och skevande tarotpraktiker
TANJA MIKKONEN

47
En hejdå-intervju med Nina Grönlund

53
Heliga motsägelser
NATALIE HÖGSTRÖM

57
ALICE PAUL Rösträttskamp och kväkardom
SEBASTIAN LÖNNLÖV

65
För partiets skull
INGEGERD SJØSTRØM

67
Naken gud
MONIKA PENSAR

70
Ordlista

TRO

Välkomna till Astras höstnummer 2021!

Du som läst tidskriften förut har nog redan lagt märke till att det här numret markerar övergången till en ny visuell identitet för Astra. Vi fick nämligen en ny Art Director i somras! Som du ser är numret tjockare än vanligt, texternas typsnitt varierar, ordlistan har fått en helsida istället för en halv, i mitten av tidningen finns en plansch att sätta upp på väggen, bland mycket annat. Vi hoppas förstås att ni ska gilla vårt nya utseende lika mycket som vi gör!

Och så vill vi hälsa varmt välkommen till **Roby Redgrave**, som är Astras Art Director från och med nu. *Hej, Roby!*

(HEY!!)

I det här numret hittar du även en avtackningsintervju med **Nina Grönlund**, som gjort ett fantastiskt arbete som Art Director hos oss under de gångna sju åren.

Temat för det här numret är Tro, och under arbetet med texterna har jag pratat mycket med vänner om vad tro egentligen är för något. Vad vi tror på, vilka val vi har när det kommer till tro, vilket arv vi bär, vilka våra rötter är, och vad det finns för politiska dimensioner i vår tro. Hur tro handlar om såväl andlighet som ideologi, sanningsanspråk som tillhörighet.

Flera av det här numrets texter handlar om kristendomens länkar till kolonialism och dess våldsamma övertagande eller försök till utrotande av andra typer av andlighet. Samtidigt bebos numret av texter som närmar sig kristen tro på alternativa, egna, och normkritiska sätt.

Ett växande intresse för spiritualitet och ett uppluckrande av dikotomin vetenskap-religion kan skönjas i numrets texter, precis som i det omgivande samhället. Men parallellt med att allt fler kritiserar en viss typ av vetenskaplighet för en övertro på "hårda fakta", "rationalitet" och "mätbara resultat", lyfter **Makieu Betts** i sin kolumn att vetenskapsgenrer som klimatforskning och diskrimineringsforskning kämpar i motvind mot personer som vägrar "tro" på dem.

Vad vi tror eller inte tror på är sammanflätat med vår förståelse av världen och verkligheten. Min förhoppning är att vi ska kunna ha utrymme för komplexa förhållningssätt till världen, eller världarna, vi lever i: Att rationalitet faktiskt inte behöver stå i motsats till andlighet, att indigena världsuppfattningar inte fortsätter utplånas av koloniala anspråk på universell sanning (oavsett om denna sanning kallar sig kristen eller naturvetenskaplig), att humaniora- och samhällsvetenskaperna ska få räknas som källor till kunskap. Och så hoppas jag att vi fortsätter röra oss mot en värld som tror på icke-mätbara men högst kännbara värden, som empati, omdöme och medmänsklighet. Värden som inte kan utvärderas i de kvalitetsrapporter och kartläggningar som New Public Management-samhället hyser en sådan förkärlek för. Värden som därför gärna tappas bort i en samhällsordning som enbart tror på rationalitet och effektivitet. Allt viktigt kan helt enkelt inte mätas, eller vetas — tror jag. ✳

— Elliot Lundegård
Chefredaktör

ETT SAMTAL OM tro OCH feminism

text och översättning av Sanna SAM Mustelin

Shehrazad och jag lärde känna varandra på en workshop för unga journalister och aktivister i Libanon. Vi möttes på Skype för att tala om vilken roll spiritualitet spelar i vår vardag och feminism. Det här är ett förkortat utdrag ur samtalet.

SAM:

Under pandemiåret 2020 var jag arbetslös och försökte hålla modet uppe. Jag funderade på hur det känns i sådana tider för människor som är troende. Jag undrar om det är en sådan situation där de vänder sig till sin(a) gud(ar) och tänker sig att gud nog kommer att ordna det — eller ta hand om dem.

Jag tror jag försökte göra något liknande, men på ett icke-religiöst sätt. Jag sade till mig själv: En dag så kommer det här att ha ordnat sig. Och då kommer jag att tänka tillbaka och undra: Varför var jag så orolig? Och sedan försökte jag vara mindre orolig [SKRATTAR]. Och tro på att det kommer att ordna sig. Men det var ganska svårt.

Under den tiden började jag skriva morgonsidor, inspirerad av Julia Camerons klassiker Lev kreativt. Då skriver man tre sidor per dag om allt man har i tankarna och är sedan fri för annat kreativt arbete. Det var den vanan som höll mig vid gott mod, för jag kunde skriva ner allt som oroade mig och dela den här rutinen med en liten grupp på nätet. Jag skriver också samma affirmationer varje dag, så det nästan blir som en bön. Den handlar mest om att ge rum åt kreativitet, men också om sådant som självkänsla.

Efter ett tag började jag också skriva om en figur som är en slags gudinna. Hon tillhör ingen religion; mest vakar hon över sådant som är vackert eller kreativt. Jag skriver att hon finns där varje dag, och det känns faktiskt riktigt bra [SKRATTAR]. Så jag är glad att jag kan ha den här spirituella vanan utan bagaget av kristendomen eller någon annan religion som jag inte identifierar mig med.

Tycker du att religion eller spiritualitet har hjälpt dig igenom den här tiden?

SHEHRAZAD:

Ja! Jag tycker mycket om att be, speciellt på morgonen. Till exempel när jag har ett prov eller en jobbintervju så hjälper det mig att be — på muslimskt vis, med slöja och med att recitera några suror. Då känns

det som att allting kommer att gå bra [SKRATTAR]. Ibland tycker jag också mycket om att läsa hadith. Många muslimer säger att man ska läsa koranen, men jag föredrar ofta hadith som i princip är traditioner och sådant som profeterna har sagt.

Koranen behandlar nästan allting — den är väldigt vacker, men för mig är den mer som poesi. Där handlar det mer om spiritualitet i allmänhet, med många historier om de olika profeterna. Hadith tar upp mer om vardagen: Hur ska man leva när man är utsatt för svårigheter, till exempel när man blir sjuk? Hur ska man bete sig när man tycker om någon?

En gång var profeten ute med en god vän, när de passerade en annan man. Vännen sade till profeten att han tyckte om den mannen. När profeten frågade om han hade sagt det till honom svarade vännen nej. Då sade profeten: Du skall säga till din broder att du tycker om honom. Det är så sött, det är sådant jag gillar med hadith! En annan hadith handlar om att det är något av det värsta för Allah om en man skryter om vad han gjort med en kvinna utan hennes samtycke.

SAM:

Åh, vad bra!
Behövs det enligt din åsikt också aktivism kring det här?

Till exempel med andra muslimska feminister, behöver ni kämpa för att ge mera rum åt feminismen inom islam?

SHEHRAZAD:

För mig är det mera som att alla de gamla religionerna borde stå för frihet. Till exempel så har islam utvecklats mycket efterhand. Så i början av uppenbarelserna så var det inte samma som till slutet, när profeten dog. Jag tror vi måste söka inspiration i koranen och i hadith för att lära oss hur man bekämpar ojämlikheter. Profeten försökte alltid motarbeta förtryck i samhället. Så för mig är det inte så att vi försöker göra islam mera feministiskt, utan mera så att islam redan är feministiskt, men muslimer är inte alltid så feministiska.

Många som inte kan sin religion påstår att det här eller det där är haram (synd), men de vet inte vad som verkligen är haram och vad som är halal (godkänt). Det har jag upplevt som kvinna under ramadan: Efter att ha fastat hela dagen ska man diska och städa allt, fastän natten ofta blir mycket kort och man ska hinna be och läsa koranen. Männen säger såklart: "Det bryr inte jag mig om, jag ska be en massa böner hela natten. Och jag bryr mig inte om min syster, min fru eller min dotter som också vill be men som måste plocka undan i stället." Och det är helt enkelt inte rätt inom islam. Profeten var känd för att hjälpa till mycket och samarbeta med sin fru. Men en del säger att det bara är så här islam är och bryr sig inte om hur profeten verkligen levde.

SAM:

Ja, det är en så bra åtskillnad att säga att det inte är religionen som är antifeministisk utan människor som använder religionen till sexistiska eller rasistiska ändamål. Jag tror det också gäller för kristendomen. Här i Tyskland används kristendomen ofta i homofobins eller sexismens namn, till exempel av katolska kyrkan eller ett kristet parti. Och även vi som är ateister har ju vuxit upp med en viss kunskap om religionen och kan se att dessa värderingar inte har något med bibeln att göra. Det är helt enkelt hemska värderingar som inte direkt tillhör en viss religion. Religionen är bara en täckmantel för att vara antifeministisk, homofobisk eller rasistisk.

Det blir då så tydligt att det här förekommer i alla religioner. Det finns ju å andra sidan briljanta kvinnor och queers inom alla religioner. Det finns till exempel en kvinnlig rabbin, **Danya Ruttenberg**, som många följer på Twitter, där hon delar med sig av sin kunskap och visdom. Hon har även många följare som inte är judiska och som tycker om att läsa och följa hennes råd eftersom hon är så smart.

SHEHRAZAD:

Ja! En kvinna som verkligen har hjälpt mig och många andra muslimska kvinnor otroligt mycket är **Fatima Mernissi**. Hon var marockansk sociolog, feminist och muslim och hon var alldeles fantastisk. Hon skrev en bok med namnet The Veil and the Male Elite som handlar om sexistiska hadith och om suror med sexistiska utläggningar. Hon förklarar varför de är fel från en religiös synpunkt. Det finns också hadith som är förfalskade, till exempel att kvinnor inte ska ha makt i staten, och hon förklarar varför det inte stämmer. Hon förklarar det så kunnigt och för mig är hon en person som försöker förmedla till en att man får vara stolt, vara sig själv, och vara stolt över att vara muslim.

Jag gillar också begreppet "spirituellt trauma". Det handlar om att tillhöra en religion som andra säger är hemsk, vilket leder till att man börjar sluta tro på sin gud. Eller även om man fortsätter tro och det är viktigt för en, så börjar man tro att den egna religionen är hemsk. Men så är det inte och man måste då lära sig mer om sin religion för att förstå vad som är sant och vad som inte är det. Det gäller ju också kristna värderingar: att vara generös mot människor, att dela med sig. Det vet vi ju, att alla religioner är så. Men problemet handlar alltid om tolkningar.

SAM:

Ja, och om vem som har makten att säga: "Den här utläggningen passar mig bäst. Så den ska dominera och vi säger att vi föredrar den här, och då är det den som är rätt och gäller." Så jag håller med om att det är en bra idé att själv lära sig mera om ämnet! Det tror jag att är så viktigt i varje konflikt. Jag tror att jag också brukar göra

det på det sättet, kanske inte i ett religiöst sammanhang, men i ett kulturellt sammanhang. Det är därför jag uppskattar Cultural Studies så mycket!

SHEHRAZAD:

Jag med! Jag är född i Frankrike och vill lära mig mycket om Frankrikes historia och om de som inte är vita och som har gjort fantastiska saker för det här landet. I Marocko anses jag samtidigt själv som ljushyad. Där finns det också många svarta marockaner som har gjort fantastiska saker, men vi hör inte talas om dem på grund av rasism. Så det är viktigt att alltid försöka lära sig mer om olika människor, och om historia och maktförhållanden. Till exempel så är jag ju en ciskvinna och heterosexuell, men jag vill lära mig om andra identiteter också.

SAM:

Att lära sig mer om makt och kulturhistoria är så givande. Jag tror det är det jag gillar bäst med feministisk aktivism och forskning — att lära mig mer om intersektionella frågor. För mig handlar det då om att lära mig mer om funkofobi och rasism — förtryck som angår mig för att jag är privilegierad på de punkterna, men som inte är riktade mot mig. Och du sa att du vill lära dig mer om hbtq-personer, så allt det där är ju något som vi kan nörda om tillsammans.

Det är också något som ger mig hopp, att lära mig något nytt som visar: “Jag visste att det här var mer komplicerat än vad folk säger!” Till exempel när någon grundar sin sexism och diskriminering på evolutionsbiologi, och säger att vissa sexistiska sätt är naturgivna eller att “det har alltid varit så här”, så tänker jag: “Jag är ganska säker på att du har fel.” Sedan är det tillfredställande att lära sig något som bevisar att det verkligen var annorlunda och mer komplext än vad de sa.

✳

Skribenten är en icke-binär finlandssvensk-tysk queer-feminist som är uppvuxen och bosatt i Tyskland. Hen jobbar som content manager och frilansskribent och skriver helst om media, samhälle, kultur och queer feminism.

Shehrazad är född i Frankrike, där hon växte upp med sina föräldrar som emigrerat från Marocko. Hon skriver om intersektionell feminism, speciellt om muslimska kvinnor och kvinnor of colour, men också om artister från den afrikanska kontinenten och den afrikanska diasporan.

The men's village

by Rudeina Mkdad

A long time ago, a village faced a horrible incident. The carpenter's wife was hitting her husband with a huge wooden stick. Afterwards, the wife hurried inside the house and locked the door. The men of the village set fire on the house to force her out. The house burned down, yet the men found no trace of the carpenter's wife's body. Only her amulet was left, a necklace with a pendant of a golden vixen.

A week after the incident, the villagers woke up and were shocked at the sight of an image of a golden vixen drawn on their doors.

A week after the vixen had been painted on their doors, during the full moon, the villagers woke up frightened by the sound of women wailing. The villagers found seven women screaming and saying that the carpenter's wife had come back and killed their husbands in their beds.

The men of the village decided to search the forest and came back with a body. The village doctor confirmed that it was the body of the carpenter's wife.

After another month, during the next full moon, the villagers woke up again frightened by the sound of women wailing. The villagers found thirteen women screaming and saying that the ghost of the carpenter's wife had killed their men in the bath.

The men decided to ask the priest to conjure the ghost of the carpenter's wife and to force her out to the forest.

The second day, the priest declared that the ghost would never show her presence in the village again.

To celebrate the event, all wives in the village invited their men to celebrate by inviting them for a refreshing wine.

The next day, the men could not find their wives. Some men tried to search for them in the forest, but they were frightened by too many vixens.

This is dedicated to the five women who we recently lost to men's violence in Sweden. This is dedicated to my sisters and mothers whose stories of domestic violence I read every day on social media and in police reports. This is not a way to incite violence for poetic justice, but an invitation to imagine a macabre way to resist men's violence through collective solidarity. I believe that in each woman there is a seed against injustices in patriarchal societies and cultures. And I need to believe that one day all of us will be able to push for collective action and transcend our differences, while simultaneously being conscious of how we inhabit different social, cultural and historical positions which have often contributed to our divisions rather than effective *solidarity*. ✳

Skribenten är flykting från Syrien och kom till Sverige för åtta år sedan. Nu doktorerar hon i etnicitet och migration på REMESO, Linköpings universitet. Hon hyser ett stort intresse för frågor om migration i koppling till föräldraskap och barnuppfostran i Sverige.

blessings in blessings

by Cleo Kempe Towers

When I was 25 years old I had a spiritual awakening in a Baptist church in East Oakland. While clutching the 105-year-old hand of my great-grandma, a stream of tears ran down my swollen face. As if struck by lightning I knew what the purpose of my life was. I was convinced to keep on keeping on in a way that I had always hesitated to do before. It was as if God herself had stepped down to shine her beautiful light onto me. Don't worry, this was a revelation free from Jesus Christ. I'm Jewish. A Jewitch. A Jewish witch.

Like many other people that Sunday, my great-grandma went to church for a sense of community, a chance to wear her Sunday best, the gospel choir, the hands that swayed in the air, the fried chicken, soft waffles, and scrambled eggs afterward.

Christianity wouldn't have much meat on its legs without the aid from Judaism, at least not if you look at it through a theological lens. Christianity is a mixture of Judaism and Paganism, and I would even go so far as to say that a few layers of Greek mythology exist within the vivid scriptures that make up Christianity. These sources rarely get the credit they deserve.

Looking at Christianity through a socio-economic lens does not make it much better. It has a history of colonialism and forced conversion, not to mention the plundering of the countries Christianity tried to "better". What size would the carbon footprint of Christianity be?

There are many examples of Christian gatekeeping and appropriation of Jewish scripture that have been so normalized that most Christians are unaware of them. The Ten Commandments, for example, which is found in the book of Exodus, are guidelines of how to be of good moral. And Archangel Gabriel, who first appears in ancient Jewish scripture known as the Book of Enoch, communicates sacred messages from God.

*

To believe in something, to have faith, is an emotional bond. Faith is something that usually evokes hope or, alternatively, it adds so much shame and discipline onto a person that they later mask it with "hope". Which of these ways a person experiences faith depends on the circumstances in which religion is brought into their life. Having a personal relationship with God, or the rituals associated with honoring God, is often not about the theological context those rituals stem from, but about one's memories of participating in those rituals.

The church my great-grandma went to was a Black Baptist church. Churches are one of the most racially segregated institutions in all of the US, and as late as of year 2001, 73% of Black Americans said that their congregation had very few or no white people at all participating in their services (*Racial Segregation in the American Churches and its Implications for School Vouchers*, Robert K. Vischer).

During the Flower Power era of the 1970s, one of the more well-known Christian cults, Jonestown, gained in popularity because of its radical approach of having Blacks and whites worshipping side by side. Many are familiar with the phrase "drinking the kool-aid", but not a lot of people know what it is a reference to. In 1978 **Jim Jones**, the cult leader of Jonestown, made his followers commit mass suicide by having them drink blue Kool-Aid laced with potassium cyanide. Over 900 people, including 300 children, died. Many of the people who were vocal about the importance of ending racial segregation within the Church, the same people who spent hours reminding the masses that all humans are created in God's image, willingly drank a poison due to their faith, due to their devotion.

Devotion to their political cause made them challenge racial bias within the church; similiar devotion to their religious leader led to their death.

*

My great-grandma grew up in rural Louisiana with seven siblings and two cats. From the age of four, she worked every day from sunrise until sunset picking cotton. When she was old enough to start school, she only went for the mandatory two weeks to receive a pair of shoes. At the age of seven, her mother forged her birth certificate to make her two years younger and, malnourished and tiny as my great-grandma was, no one had a clue. When my great-grandma fled the state of Louisiana during Jim Crow in the late 1940s, my grandpa was five years old. One evening as my great-grandma was walking home late, she saw that her neighbors had been lynched in the tree that separated their yards. I remember her telling me this:

> *"I dug up my Meyer lemon tree, I dug up the whole thing and swaddled it like a baby. The next day we left for Oakland and I planted that same tree in our new yard as a memory, plus I had a feeling someone special who loves lemonade would eventually come along."*

It is I. I am the special someone. Every summer when I went to California, she made me lemonade from her Meyer lemon tree, tangy and sweet, with a short caress of her wrinkly finger against my round cheek. She had a way of telling me about her life as if I had always been a part of it. Even amid her heartbreak, and maybe even during her fear of death, she rewrote her herstory so that I was always with her.

*

Many families with similar experiences to my great-grandma left the brutal South for Oakland in the search of self-determination and an opportunity to live a life less controlled by racist violence. In my great-grandma's neighborhood in East Oakland, there were no grocery stores, no banks, no boutiques, and no after-school centers. What I saw from my car window driving down International Boulevard was liquor store after liquor store, pawnshops, barbershops, and a little hole-in-the-wall on the corner that sold fried catfish for cheap. But most prominently I saw churches. Building after building with large crosses and faded lettering that said "East Oakland Baptist Church."

Some of the churches had signs outside quoting scripture exclusively from the New Testament. The New Testament was written to complement what Christians call the Old Testament, what Jews call the Torah, which is the five books of Moses. Wildly homophobic Christian denominations often only use parts of a translation of the New Testament as a source for their main message and specific agenda. The most heartbreaking edit of the New Testament, in 1 Corinthians 6:9, is when the Greek word "arsenokoitai", which means "pedophile", got translated into "homosexual" in 1946. Prior to 1946, the word "homosexual" did not exist in the Bible. Yet today, in 2021, gay conversion therapy is only banned in 20 out of 50 states in the U.S.

The New Testament also has a few pearls. One of my favorite passages from 1 Corinthians 13:7-8 is:

"Love bears all things, believes all things, hopes all things, endures all things."

*

The gift my great-grandma gave to me during church Sundays was the reminder that we were a family of survivors. The glory of that we both existed, three generations apart, was something to cherish and celebrate. The love I received from my great-grandmother is an experience I would call holy. Remarkable. It was as if her love lifted my spirit in a way that I can only call being close to a revelation. Being close to God.

In theology, the theory of revelation describes a form of truth communicated through God. When we are gifted this truth, we do not communicate directly with God but act merely as a vessel for God's message. A revelation makes a human humble, grateful, and full of clarity. In my specific situation, it made me full of love.

One can separate the different Christian denominations depending on how they talk about God's message. Certain phrases are accepted and normalized within all types of Christianity — for example, "*God loves you*", and "*God bless you*". As soon as an individual start talking about God's message as something personally given to her, that person has crossed the line from being a receiver of God's message and is instead acting as the messenger of God's word. A cult leader like Jim Jones is a great example of someone who felt his experiences with God were so powerful; Jim Jones believed that God used his human body to spread her message, making everything that Jim Jones said into the actual word of God.

Christianity often wants to separate itself from the words "cult" and "sect", but in reality, anyone can become a Christian. It is not a closed religion like Judaism or Islam. One of the most established denominations of Christianity is in fact a sect: Catholicism. The Achilles heel of Catholicism is that Judaism is much older than Christianity. It is not by chance that the majority of Catholic-specific Christian scripture is deeply antisemitic.

It was in church, in the house of God, that my great-grandma and her neighbors could meet, heal, pray, sing, and rejoice. Possibly the most important thing of all: it was a place free from white people. Living through the collective trauma of surviving systemic racism and discrimination in the context of faith creates something special. The way that I got to witness this is something I can only describe as pouring one's struggle into the hands of God. It was a few hours every week to cry one's heart out and let the Lord above take care of all of your sorrows. It was with immense trust that the old ladies of East Oakland threw themselves on the floor, as much as their arthritis allowed, to be freed from pain, and, if only for a moment, feel the spirit of Christ within. ✳

Cleo Kempe Towers is an artist based in Berlin. Towers works through power play, ritualistic obsession, and astrological healing. Towers produces a podcast, Emotional Labor Queen, for maximum healing of the heart.

Framtidstro

av Peik Ingman

Ett minne från många år tillbaka: Min äldsta bror pratar om en inom mormonismen känd tavla som avbildar en man omfamnad av Jesus. Tavlan, av **Derek Hegsted**, heter *Journey's End*. Bilden används även som bokmärke och påträffas ofta med följande dikt av konstnären:

"THE STORM YOU WEATHERED,
FAITHFULLY STOOD.
I WAS BESIDE YOU ALL THE WAY
WHISP'RING, YOU COULD!

WELL DONE MY
FAITHFUL SERVANT,
FOR ME, YOU DEFENDED.
YOU STAYED YOUR COURSE
YOUR JOURNEY HAS ENDED."

Vi pratade om vårt kulturarv, att ha vuxit upp i en mormonfamilj och om vi "trodde" eller inte. Det här var typ 20 år sedan.

Det senaste året har jag ofta tänkt på tavlan. Jag har ställt mig frågan om jag fortfarande, trots att jag inte tror att jag kommer att omfamnas av Jesus då jag dör, förhåller mig till utmaningar i livet med en liknande förväntan om att jag i något skede kommer belönas för mina ansträngningar med en förstående omfamning: Jag visste att du klarar det!

I *Obehaget om kvällarna* beskriver **Marieke Lucas Rijneveld** hur bokens protagonist, den 12-åriga Jas, och hennes syster vänder sig till sagan om Rapunzel för att hantera olidliga omständigheter: de behöver en man som räddar dem. Vad det egentligen betyder förblir oklart för dem, men själva narrativet ger dem tröst. De har en Plan. En dag kommer saker att bli bättre. De behöver bara uthärda tills de hittar mannen som ska rädda dem. Han finns nånstans därute, på andra sidan sjön, på andra sidan utmaningen.

Spencer W. Kimball, som ledde mormonkyrkan på 1970- och början av 1980-talet, skrev: "Living all the commandments guarantees total forgiveness of sins and assures one of exaltation through that perfection which comes by complying with the formula the Lord gave us. ... Being perfect means to triumph over sin." Jag tänker att citatet tydliggör vad som händer i tavlan. Mannen har lyckats följa receptet ("the formula the Lord gave us"). Inom mormonismen finns det även en tanke om att hålla fast vid en (symbolisk) ledstång av järn som leder oss vidare längs den rätta vägen.

I sin avhandling *Work and Non-Work: On Work and Meaning* (**2015**) skriver **Mio Lindman** om **Richard Yate**'s roman *Revolutionary Road* (**1961**):

> "Parallel with a critique of 'grown-up maturity' is a questioning of the idea that one is to find one's 'inner essence' in meaningful activities that match one's inner potentiality. Ultimately, the conflict between the main characters is expressed as a conflict about what is real to them, how they relate to necessity and hope."

Lindman skriver om hur huvudkaraktärerna, Frank och April, har en dröm om att åka till Paris och leva "ett annorlunda liv". Under flera år finns Paris med i bilden, som något som tidvis spökar och tidvis inger hopp. Franks förhållningssätt till sitt jobb förändras med tiden. I början anser han sig vara lite för duktig för det (och, enligt April, förverkligar han inte sin inre potential), men efter en tid förändras hans attityd till att karakteriseras av nödvändighet och "grown-up maturity". Därmed börjar även Paris framstå som en barnslig dröm.

Jag tänker på mitt kulturarv som uppvuxen i en mormonfamilj och på hur jag försöker queer-navigera mellan ett sorts framgångsteologiskt förhållningssätt och det Lindman hänvisar till som "grown-up maturity". Navigerandet är svårt. Inte minst för att mina föräldrar var måna om att övertyga mig om att fastklamrandet vid ledstången som leder mig längs den rätta vägen var synonymt med att förverkliga min inre potential. Att följa vägen handlade inte om att vara ödmjuk. Det handlade om att leva inom ett narrativ där jag var utvald och hade ett "destiny".

"Synd" innebar att gå miste om priset och fördelarna med att vara utvald. Mannen i tavlan

har sprungit ett sorts maratonlopp och Jesus tänker belåtet: "Jag visste att det lönade sig att kräva mycket av dig. Jag hade rätt!" Jag vill försöka motstå frestelsen att håna tavlan. Jag kommer ihåg att min bror sa att han tyckte att den berörde honom och att den kändes tröstande, på något sätt.

Vissa menar att det är på grund av hur impopulär den var i början (1800-talet) som mormonkyrkan med tiden utvecklades till en sorts poster child för den amerikanska optimismen. Att det handlade om en överlevnadsstrategi. Jag har ingen stark åsikt om det, men tänker att det är intressant hur vår familj stod i en liknande relation till vår omgivning. Vi var den enda mormonfamiljen i trakten. Vi hade tillgång till sanningar som andra inte förstod att de borde förstå sig på. Vi hade tillgång till den heliga anden, (det enda legitima) prästerskapet och "frälsningsplanen" ("the formula the Lord gave us"). Det var lite synd om andra. Utanförskapskänslor kunde i viss mån hanteras genom denna överlägsenhet.

Min senare uppväxt i queerkultur har i sin tur förankrat en positiv attityd kring att vara udda. Ibland ertappar jag mig själv med att tycka synd om människor som framstår som fångna i diverse heteronormativiteter. Det liknar hur **Lauren Berlant** skriver om olika former av grym optimism, om människor som optimistiskt fortsätter att navigera inom narrativ som länge redan framstått förutsebart leda till besvikelse (*Cruel Optimism*, 2011). Men även den mera queera överlägsenhetskänslan kan tidvis framstå för mig som ett sätt att hantera utanförskapskänslor.

Jag tänker på hur föreställningar jag växte upp med, om att Gud tidvis presenterar möjligheter för oss som gåvor eller uppbyggande utmaningar, inverkar på hur mina föräldrar förhåller sig till framtidsplaner. Hur det gjorde det då jag var liten och hur det gör det fortfarande. Ofta okonventionella tillvägagångssätt och lösningar tolkas som möjliggjorda av Gud. Vi behövde inte vara realistiska. Det gällde bara att prata med "övre våningen". Om samtalet framkallade en varm känsla var det ok att ta risker. Det var mindre viktigt att bekymra sig över vad riskerna innebar för andra eller hur vi skulle hantera situationen om det hela tog en olycklig vändning. Att tänka för mycket på det kunde sabotera hela grejen.

> Det innovativa och anpassningsbara som jag förknippar med att tänka queert handlar om att lära mig av mina och andras misstag och missbedömningar, fastän lärdomen sällan är att jag eller de bara borde ha följt konventionen.

Den euforiska känslan av att lita på att Gud kommer bevisa att han tar hand om oss eftersom vi litat på honom känns obehaglig för mig idag. Inte minst för att det ganska många gånger tog en olycklig vändning. Trots det förändrades förhållningssättet—metoden—aldrig.

Nyligen föreslog mina föräldrar något som kändes bekant på just ovannämnda sätt. En plan. Ett sorts "Paris". Till min förskräckelse märker jag hur jag dras in i den. Jag dras till det euforiska hoppet. Och den märkvärdiga solidaritetskänslan i att vara entusiastisk över något tillsammans, något vågat och därför spännande. Men jag dras även till det okonventionella i det och för att det innehåller aspekter av att tänka utanför boxen.

Att tänka utanför boxen är något jag associerar till att tänka queert. Att söka alternativ till det normativa och uthärda moraliserande om att min oförmåga att anpassa mig till regler och konventioner handlar om självupptagenhet eller överlägsenhet är något som spökat genom livet. Här finns alltså aspekter jag inte vill avfärda genom att performera "grown-up maturity".

Jag vill våga ta risker och hoppas. Jag vill utmana mitt kontrollbehov. Jag vill uthärda osäkerheten i en oviss framtid på ett aktivt sätt. Samtidigt behöver jag tro på att jag har verktyg för att bedöma risker och mina utsikter att kunna ta itu med problem längs vägen. Med verktyg syftar jag på moraliska och etiska tankegångar som hjälper mig att bedöma vilken position olika inblandade och andra människor jag har ansvar för och till kan hamna i.

Joseph Litvak skriver:

> "It seems to me that the importance of "mistake s" in queer reading and writing ... has a lot to do with loosening the traumatic, inevitable-seeming connection between mistakes and humiliation. What I mean is that, if a lot of queer energy, say around adolescence, goes into what Barthes calls "le vouloir-etre intelligent" (as in "If I have to be miserable, at least let me be brainier than everybody else") ... a lot of queer energy, later on, goes into ... practices aimed at taking the terror out of error, at making the making of mistake s sexy, creative, even cognitively powerful. Doesn't reading queer mean learning, among other things, that mistakes can be good rather than bad surprises?"

Det innovativa och anpassningsbara som jag förknippar med att tänka queert handlar om att lära mig av mina och andras misstag och missbedömningar, fastän lärdomen sällan är att jag eller de bara borde ha följt konventionen. Psykoanalytikern **Jessica Benjamin** skriver om innebörden i barns upplevelser av att relationen till vårdaren tidvis brister eller spricker, men repareras genom klara markeringar av vad som gått fel och genom reparativa åtgärder. Dessa kumulativa erfarenheter bygger upp barnets tro på en värld de kan lita på, en värld de känner sig trygga i. Genom dem utvecklas inte bara barnets förmåga att uthärda att saker kan gå sönder men också repareras, utan också en känsla för vad reparation handlar om och en känsla för att hen och andra förtjänar sådan omsorg.

> "Jag tänker på mitt kulturarv som uppvuxen i en mormonfamilj och på hur jag försöker queernavigera mellan ett sorts framgångsteologiskt förhållningssätt och det Lindman hänvisar till som "grown-up maturity".

Jag ser en kontrast här till föreställningen om att då något gått sönder bör det främst handla om att hitta tillbaka till "the formula the Lord gave us" och till föreställningen om att måsta leva med osäkerheten angående hur bra vi lyckats tills den dagen då Jesus eventuellt säger: "Well done my faithful servant!" Jag tänker att då speciellt min pappa tidvis utsatte sig och oss för riskabla företaganden handlade det åtminstone delvis om ett behov av bekräftelse, ett behov som säger något om hur otillräckligt det kan kännas att vänta på den där kramen eller utlåtandet vid jordelivets slut.

Kring början av 1900-talet började mormoner ta direkt avstånd från korset och korsfästelsens betydelse och allt det där om en lidande Jesus som hade en komplicerad fadersrelation. Istället utvecklades en modell av en fadersgestalt som har höga förväntningar på oss och tolkningen att detta är kärlek.

Då jag nyligen ifrågasatte vissa beslut mina föräldrar tog angående mina omständigheter när jag var yngre reagerade min pappa med att säga att de omöjligen kan ha varit dåliga beslut med tanke på hur fin människa jag blivit. Han höll ett (för mig surrealistiskt) tal om hur vi ska vara tacksamma för utmaningar och att det är genom dem vi lär oss mest. Min mamma reagerade genom att fråga vad det var för nytta med att tänka på något som vi inte kan göra något åt längre. Hon ville hellre tala om framtiden.

Hon förstod inte att för mig handlade det om framtiden.

Att förskjuta lyckan till en avlösande framtid framstår för mig som en strategi som distraherar mig från att lägga märke till en djupt sittande rastlöshet. En rastlöshet som för att avta behöver fler relationella erfarenheter av sprickor som repareras, i takt med utvecklandet av ett kumulativt förstärkande av tillit till att livet håller. För det behövs parter som är villiga att ingå i det reparativa arbetet tillsammans. Jag är tacksam för att jag lyckats hitta så många. ✳

Skribenten är religionsvetare och doktorand vid Åbo Akademi

Tron på vetenskapen i arbetet för jämlikhet

av Makieu Betts

Ofta proklamerar den som motsätter sig religiös tro att den istället tror på vetenskap. Medan jag tycker det är tröttsamt med narrativ om att religiös tro skulle vara oförenligt med tron på vetenskap, vill jag med denna text problematisera den bristande tilltron till forskning, och mer specifikt den bristande tilltron till diskrimineringsforskning.

På samma sätt som **Greta Thunberg** önskar att klimatforskningen hade starkare ställning i samhället önskar jag att diskrimineringsforskningen hade det. Alltför ofta avfärdas nämligen diskrimineringsforskning, i likhet med klimatforskning, som ett ideologiskt ställningstagande. Fram till för ungefär ett år sedan innehöll den svenska Wikipediasidan för "omvänd rasism" en formulering som gjorde det tydligt att begreppet inte anses vara användbart ur ett vetenskapligt perspektiv. Hur skakig Wikipedia än kan vara som källa var detta bekräftande för mig att läsa, eftersom jag länge trott att det bara var min personliga åsikt att "omvänd rasism" är ett icke-fenomen. Det tråkiga är att den vetenskapliga och empiriska forskning som förklarar varför "omvänd rasism" inte existerar ofta förbises. En väsentlig del av allmänheten tror fortfarande att rasism inte är något som berör en existerande maktordning.

Att det finns en låg tilltro till diskrimineringsforskning märks inte minst på de mediala reaktioner som uppstår till följd av att olika forskningsresultat från fältet uppmärksammas. Såväl allmänheten som forskare från andra fält avvisar inte sällan diskrimineringsmekanismer som orsaksförklaring till olika utfall. Bara nyligen avfärdade en nationalekonom rasism som

förklaring till varför en experimentell studie visat att personer med arabiskklingande namn diskrimineras på arbetsmarknaden. Snarare än rasism, menade nationalekonomen, handlade det om subtila processer. Således målades en bild upp av att rasism är frånskilt från subtila processer. Att frikoppla rasism från subtila processer är att ignorera den kärnfulla forskning som gjorts om modern diskriminering och dess karakteristika.

På liknande vis har det i media uppvisats en resistens mot att ta till sig kunskap från diskrimineringsfältet vad gäller korrelationsstudier. Som svar på sådana studier kommer ofta argument om att resultat som tyder på gruppskillnader i levnadsförhållanden bör förklaras av faktorer fristående från maktfördelning. Ibland argumenteras det till exempel för att skillnader i arbetsmöjligheter mellan folk med utländsk respektive svensk bakgrund bör attribueras till skillnader i språkkunskaper och utbildningsnivåer. Diskrimineringsforskning har dock kontrollerat för just sådana faktorer och landat i att personer med utländsk bakgrund ändå är i underläge på arbetsmarknaden. Detta styrks av forskare på EU-nivå, som konstaterat att rasdiskriminering drabbar andra generationens invandrare hårdast. På nationell nivå har det i rapporten “Antisvart rasism och diskriminering på arbetsmarknaden” getts ytterligare stöd för att andra generationens invandrare missgynnas på arbetsmarknaden, även när de har likvärdiga akademiska meriter som befolkningen i övrigt. Studien visar bland annat att afrosvenskar som är födda i Sverige och som utbildat sig på högskolenivå missgynnas av att ha utbildat sig, såvida de inte studerat hela vägen upp till att bli forskare. Medan det i snitt lönar sig för den övriga befolkningen att läsa en kandidat eller en master går det alltså inte att säga detsamma för inrikes födda afrosvenskar. Det innebär att de arbetsmarknadsmässiga möjligheterna inte kan förväntas bli bättre för en afrosvensk som är högutbildad även om personen är född i Sverige och därmed kan antas behärska språket lika väl som övriga svenska medborgare. Detta budskap har dock gång på gång negligerats av olika debattörer. Tyvärr tror jag det är väldigt vanligt att folk avfärdar vetenskapliga slutsatser om diskriminering, för att de helt enkelt inte tror på den växande mängd forskning som görs på området.

Avslutningsvis vill jag återkomma till problemet med bristande förståelse för hur subtila processer hänger ihop med den typen av diskriminering som dominerar idag (det vill säga modern diskriminering). Jag behövde inte komma särskilt långt in i psykologistudierna innan jag lärde mig om omedvetna fördomar och att dessa antagligen återfinns hos oss alla. Ändå slår jag på radion och får höra en känd manlig journalist deklarera att han absolut inte gör någon skillnad på män och kvinnor. Det kunde enligt journalisten absolut inte vara så att han ställer fler frågor om hushåll och relationer till de kvinnor han intervjuar, medan han ställer fler frågor om karriär och prestationer till de män han intervjuar. Detta bekymrade mig att höra, eftersom journalisten inte verkade vara öppen för tanken att han på ett omedvetet plan kunde könsdiskriminera, trots att det finns en uppsjö av studier som indikerar att vi alla är kapabla att göra just det.

“Jag behövde inte komma särskilt långt in i psykologistudierna innan jag lärde mig om omedvetna fördomar och att dessa antagligen återfinns hos oss alla. Ändå slår jag på radion och får höra en känd manlig journalist deklarera att han absolut inte gör någon skillnad på män och kvinnor.

Jag menar att ett stort hinder för antidiskrimineringsarbetet är att många, vetenskapen till trots, tror sig vara fria från fördomar. Om vi ska nå ett jämlikt samhälle duger det inte att förlita oss på tron om att vi själva, och samhället i stort, uteslutande praktiserar likabehandling. Vi måste börja tro på forskning. ✳

Skribenten är en stats- och beteendevetare som spelar tennis och köper för många böcker på fritiden.

DANS(*ar*)EN SOM MEDIUM

av Rebecca Chentinell

En personlig och poetisk reflektion över *konstens* och *andlighetens* närheter och deras obeskrivbara betydelse

Det känns närmast som en bekännelse, det jag försöker orda fram. För nära att skriva objektivt om, samtidigt inte enbart personligt. Snarare just det som förbinder mig med ett större sammanhang,
en helhet,
med allt och
alla andra.

Konsten är, liksom andligheten, den sfär som tillåter, emellanåt tvingar, mig se världen på nytt och med ständigt utökade perspektiv. Det är genom konstens och andlighetens expanderande förståelsehorisonter som jag närmar mig, står i kontakt med och befinner mig i (om)världen. I gengäld är det genom konsten och andligheten jag undersöker rum för delande och söker sätt att ge tillbaka till mina närmaste. Till medmänniskor i fältet och det offentliga, liksom till världen och universum i stort. Ett liv utan konst eller andlighet är för mig en omöjlig föreställning. Snarare än att vara särskilda från resten av livet utgör de en livsåskådning,
ett sätt begripliggöra
livet
och leva det.

Att både konsten och andligheten är livsnödvändigheter innebär inte att de alltid är sammankopplade med varandra. Men alltmer börjar jag se inte bara närheter utan också möjliga mötespunkter och

föreningar. Det andliga och konstnärliga informerar och omformar varandra, och sammanvävningen är som tydligast i dansen. När jag erinrar mig var det dansens sätt att tala till och igenom hela mitt väsen som gjorde att jag som barn kände en så stark dragningskraft till just den konstformen.

Förberedelserna inför min skapande praktik—koreograferandet, dansandet, skrivandet—och min spirituella praktik—healingen, kommunikationen med och kanaliseringen av djur, andevärld och guider—blir alltmer likartade. I mitt konstnärliga utövande försöker jag göra mig tillgänglig för den dans och koreografi som vill eller ska medieras. Jag välkomnar den, försöker förstå den, bli ett med dess vara och låta den flöda genom min kropp. Inte olikt hur ljuset, värmen, energin strömmar genom mig vid healing eller hur jag försöker formulera och förmedla förnimmelser från den andliga djur- och människovärlden. Dansen behöver likt det andliga någon som medierar, som gör att den för en stund kan anta en form som kan uppfattas av andra.

ett liv utan konst eller andlighet är för mig en omöjlig föreställning

Likheterna i egenskaperna och förutsättningarna för dansen och andligheten, där det inte är tillräckligt att tänka eller göra fram rörelsen eller energin utan att också vara den, är påfallande. Ytterst handlar det om att eftersträva ett så öppet sinne som möjligt. Att släppa förutfattade meningar och omfamna det okända, möjligheten att svaren eller de nya frågeställningarna kommer i former som inte kunnat förutses. Tillåta undersökandet av avlägsna horisonter och dimensioner som öppnar upp nya världar, komplexa platser och varanden att vistas i.

De andliga och rituella rum som dansen kan skapa har fått nyvunnen kraft och betydelse under vår pandemiska tid. Upplevelsen av att för stunden, i dansen liksom i spiritualiteten, vara förenad med något mer, något större än sitt själv, ger en överväldigande känsla av mening—även om den är bortom det som helt går att förstå. Tillfällen när livet känns så levande att gränsen mellan det jordiska och själsliga suddas ut. Tillfällen av total klarsynthet och lika delar fantastiska som konfronterande uppvaknanden kring världens sammanvävdhet. ✳

Åsele och Trummorna

av Emma Göransson

Åsele har i vår tid kallats Sveriges fulaste samhälle. Det är orättvist. Det ser ut som de flesta tätorter i mellersta och norra Norrland, förutom att den väldiga Ångermanälven rinner igenom det. Kyrkan, pizzerian, puben, Kronans konditori och bageri och kiosken. Kvarteren Boken och Eken, tre våningar och franska balkonger. Bröderna Pallmans järnaffär och så färgaffären vid torget och Coop vid nästa torg.

Vi sitter och dricker kaffe på Kronan. Jag tar svart bryggkaffe från en pumptermos och Budapestbakelse med blåbär istället för mandarinklyftor. Jag vill ha det där svarta rivet som möter vispgrädde och hasselnötsmaräng. Det är hjärtan överallt. Målade på prefabricerade spännramar i kafélokalen och skulpterade i gips på toaletten. Och så kransar av konstgjord murgröna och lackade stenar med texten "*fånga dagen*" och "*love*".

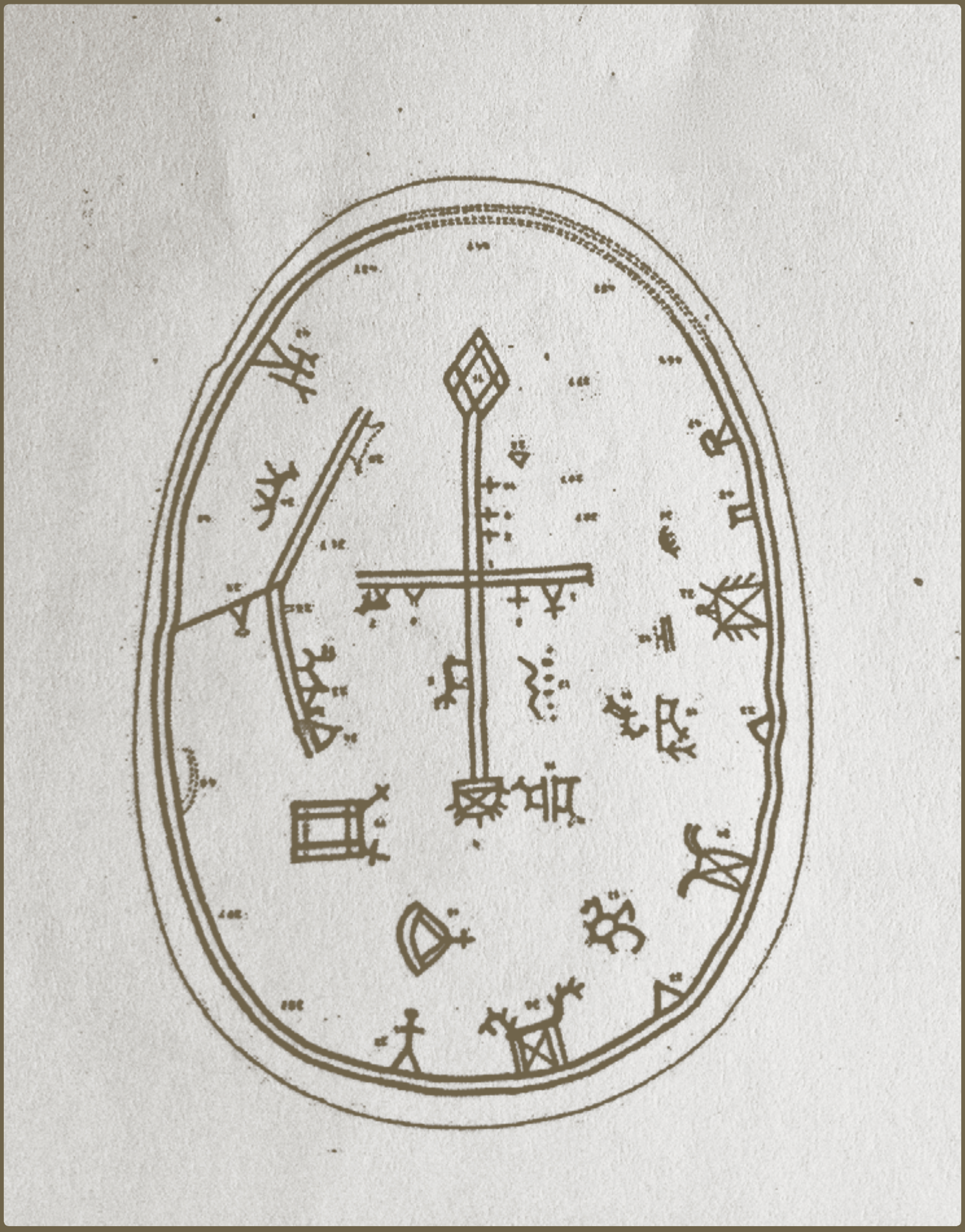
Sen husen. Mest villor men en och annan bostadslänga från 1970-talet finns också. Det är idag svårt att se att här har utspelats en strid mellan kristendomen och den samiska traditionella religionen.

*

Pulserande slag, dova klanger. Nu lossnar förtöjningen till medvetandet och jag förs djupare in i kärnan i allt som existerar. Jag har varit här förut. Härifrån uppstod jag. Hit skall jag en gång återvända. Jag stiger in i trummans världsbild. Hon, min förmoder, leder färden och tar riktning mot månen, vänder sig dit och vänder hem. Hammaren slår och pekaren visar rörelsens riktning. Vad är din fråga? För att få svar måste du först fråga.

Det går att fråga trumman om småsaker, men det känns inte särskilt bra. De stora frågorna passar bättre, om renlyckan, om barnafödande och sjukdomar, om visten, björnar och ulvar. Alla har sina trummor nära till hands i vardagen, trots att de inte längre används särskilt ofta. De förvaras i det heliga området i kåtan, eller nedpackade i en skinnsäck på resa. Den vilar då. Den är en spegel som behöver ljus för att reflektera svar.

Synskheten är från början förknippad med trumman. Synerna ges då struktur. Trumman är inte bara ett sätt att få kontakt med inre världar, utan fungerar också som en ram. Något att förhålla sig till och något att hålla fast vid. Trumman blir förbjuden av kyrkan. Den hålls gömd och i vissa fall grävs den ner på fjället eller i renskogen. Det finns många

TRUMMAN — TECKNING AV EMMA GÖRANSSON

trummor i markerna fortfarande idag, men de ligger dolda under jord. På hemliga heliga platser. Skinnet har brutits ner men trumsargen är bevarad. Här och var sticker det upp runda föremål ur äldre tidslager. Det är trummorna som pressas uppåt ur jorden och in i vår tid.

Det sägs att de gamla i Åsele lappmark förr som komplement till trumman brukade fråga aska, månen, om råd. De frågade och månen svarade, men inte i ord utan genom olika ljustillstånd. Om aska är kringgärdad av en liten ring betyder det att oväder skall komma. Är ringen stor kommer mycket snö … När månens obelysta sida syns är aska blinta, blind. Aska är det stora ljuset den mesta tiden om vintern, om kvällen och om natten. Solen, beive, är livet, alltings början, men aska är mer en förutsättning för att hitta hem, en ledsagare, vägvisare, någon att rådfråga och följa. Aska är en spegel, ett indirekt ljus, en himmelstrumma.

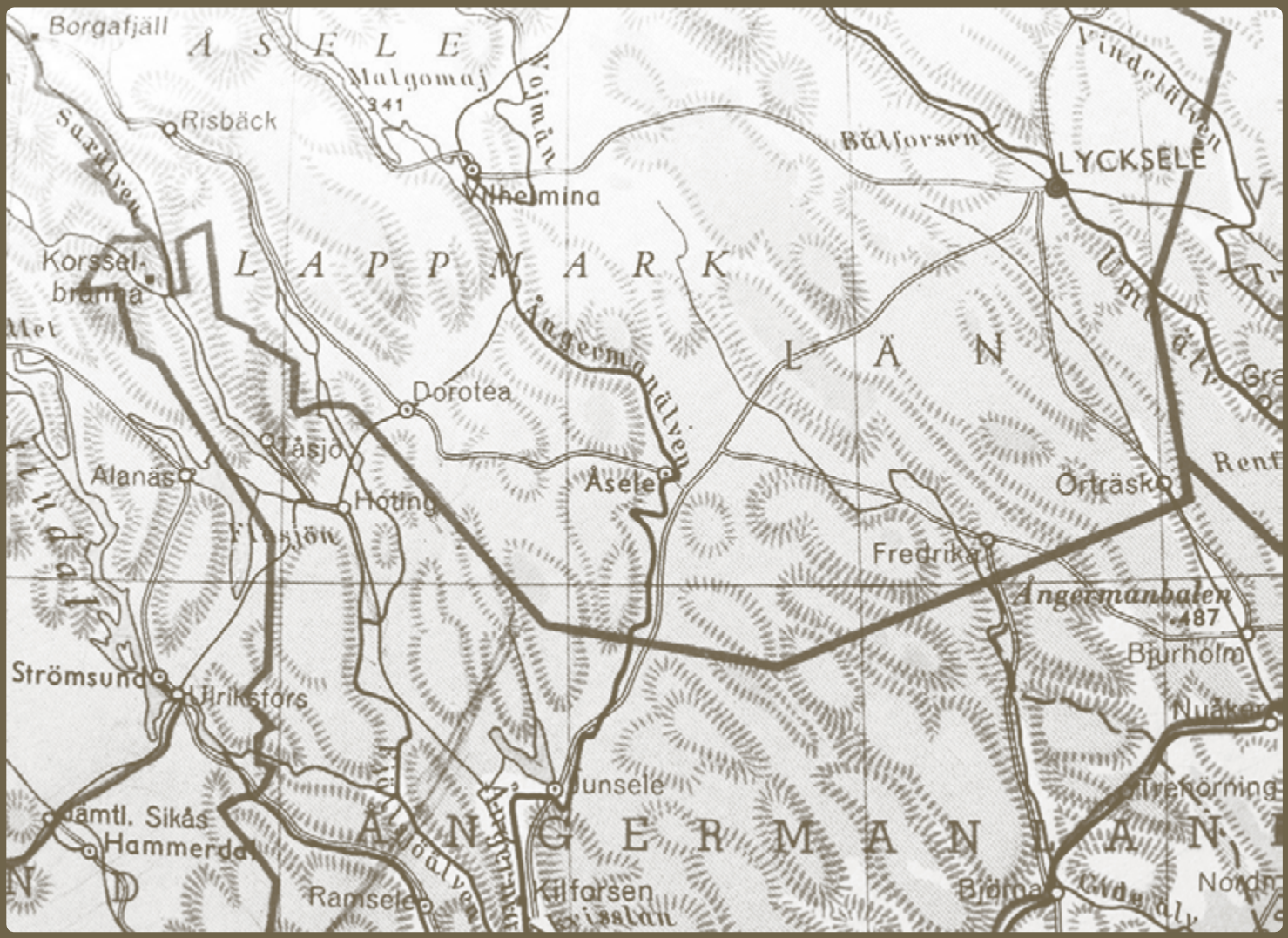
Åsele brukade vara en viktig samlingsplats för samer. En samlades till jul, nyår och andra kyrkhelger, och så till marknaden. Förutom gudstjänst i kyrkan och besök på marknaden var det bröllop, dop och begravningar som skulle klaras av. Vi ska titta närmare på en speciell marknadsdag när Åsele blev skådeplats för något som för alltid förändrade samernas religiösa liv.

*

Under vintermarknaden på nyårsdagen 1725 har en mängd samer färdats till Åsele, precis som de brukar. Många kommer långväga ifrån och är som alltid förväntansfulla. Varje familj har i vanlig ordning med sig sin trumma. Trumman är nödvändig för samerna och de har aldrig tyckt att den utgör ett hot mot den kristna tron.

Det har kommit till kyrkans kännedom att samerna i Åsele lappmark fortfarande använder sig av hedniska spåtrummor, vilket är förbjudet. Enligt kyrkan går det stick i stäv med den kristna tron. Just denna nyårsdag har en beslutat att göra en razzia och konfiskera marknadsbesökarnas trummor. Folk blir överrumplade och lämnar ifrån sig trummorna, totalt 26 stycken. Bland dessa trummor finns flera som tillhör mina släktingar.

En av Åseletrummorna kommer från min förmoder **Marget Guttormsdotters** familj. Hon är dotter till **Guttorm Clementsson**, innehavare

ÅSELEKARTA: SKOLATLAS 1973 — GRAFISKT TRYCK AV EMMA GÖRANSSON

av Långvattenlandets skatteland, och gift med **Tomas Jakobsson**, Lånaträsklandets skatteland. Marget är min farmors farmors morfars morfars moster.

Margets trumma har den traditionella Åseletypens formgivning med ett kors centralt placerat. Från detta löper fyra armar ut som delar in trumskinnet i fyra fält. Symbolerna på trumman ger ett intryck av religiositet. Fyra offerplatser finns i trummans övre vänstra del, samt en fullmåne. En kristen kyrka är placerad i den övre högra delen tillsammans med en korsförsedd kåta. Dessutom finns en varg, en båt och vindguden Bieggaolmmai i den nedre högra kvadranten.

> Om *aska* är kringgärdad av en liten ring betyder det att oväder skall komma. Är ringen stor kommer mycket snö ... När månens obelysta sida syns är *aska blinta*, blind.

Den samiska trumman är egentligen en karta. Tanken kommer till mig när jag jämför hällristningar med samiska trummor. Det finns en häpnadsväckande överensstämmelse i både form, utseende och innehåll.

För att göra en bild krävs en slät yta. Sådana uppstår i kanten av isälvarna, där hällarna slipats jämna av is och forsande vatten. Hällbilderna tycks ha tillkommit över en längre tid. I vissa fall syns tydligt vilket motiv som överlagrar vilket och då bildas en klar tidslinje på hällen. I andra fall är det svårt eller omöjligt att rikta bilderna i tid. Då är bildytan en berättelse som växer rumsligt sett. Allt är samtidigt och växer både horisontellt och vertikalt, också mellan de äldre motiven fylls berättelserna på.

Hällbilder och trummor kommer ur samma bildvärld. Trumman är en häll som kan transporteras och följa med på resor och den kan också förvaras på vistet och tas fram närhelst den behövs i vardagen. Hällbilden har samma funktion, men den är platsbunden och kan nås endast en gång per år när människor samlas vid vattnet för ceremonier. Trumman bärs dit och därifrån.

I centrum av den sydsamiska trumman finns en symbol för solen. De fyra fälten runt solen motsvarar främst de fyra huvudårstiderna Solen är navet allt kretsar kring. Den delar in världen och gör det möjligt att navigera mellan de olika dimensionerna av livets och dödens landskap, vilket trumman är ett verktyg för. Trumman är ett hjälpmedel och en vägvisare.

Hällbilderna finns kvar men de samiska trummorna är i de flesta fall borta. De har försvunnit av olika skäl, och endast ett 70-tal finns idag bevarade i museisamlingar i Sverige, enstaka ute i Europa. Etnologen **Ernst Manker** studerar trummorna och ger ut praktverket *Die lappische Zaubertrommeln* del I 1938 och del II 1950. Efter att ha rest omkring i Sameland på 1920-talet får han upp ögonen för den samiska kulturhistorien. 1939 anställs han på Nordiska museet. Manker är bara ett av alla exempel på folklivsforskare och arkeologer som under 1900-talets första hälft närmade sig samisk kultur och historia på problematiska sätt.

Åsele karakteriseras historiskt sett av kampen mellan kristendomen och den samiska religionen och hur de på vissa sätt smälter samman med tiden. Skytteanska lappskolan i Lycksele är den enda skolan i Åsele och Lycksele lappmarker för samebarn under tidigt 1700-tal. Min förfader **Kristoffer Olofsson** vägrar skicka sin son Adam till skolan. Lappskolan är ett effektivt sätt att göra samebarnen kristna och till och med utbilda dem till präster eller andra yrken i kyrkans tjänst. Skolan är av central betydelse för myndigheternas kolonisationspolitik.

> "Över min döda kropp att jag skickar sonen för att bli kristen", säger Kristoffer.

Kyrkan får med våld hämta barnet. När Adam är färdig och utbildad blir han dock inte präst utan klockare i Åsele kyrka. Han upptar ett nybygge vid Västernoret, Åsele, där hans släkt haft skatteland under många generationer. Adam tjänstgör i den första kyrkan som är byggd av trä. Den ersätts senare av en ny, åttkantig som invigs 1750. När Adam börjar arbeta som klockare i Åsele kyrka blir det första steget på vägen till kristendomens seger i området. Fem år efter hans död 1720 intensifieras kyrkans kamp, så att trummorna för all framtid blir tystade. Där och då, i Åsele 1725, dör den samiska religionen i Åsele lappmark. ✳

Skribenten är same, konstnär och författare verksam i Stockholm och norra Jämtland, utbildad på Konstfack och Kungliga Konsthögskolan i Stockholm. Hon arbetar sedan tiotalet år främst med konst och skrivande kopplat till sitt samiska ursprung. Det handlar om landskapsbunden identitet i långa tidsperspektiv.

SNÖVY ÅSELE — FOTO AV EMMA GÖRANSSON

Belonging and Pluralism: RADICAL FAERIE RITUALS as a Form of Drag

text Luna

bild Kai Nordfors

In the summer of 2017, I joined my first Radical Faerie gathering. Upon my arrival, I walked the dirt road leading to the old farmhouse, taking in the stunning landscape of evergreens and grassy meadows. After enduring months of a mixed cocktail of trepidation and anticipation, I had finally made it to that remote, rural part of France. A group of faeries were finishing lunch at a large table out in the yard. A few of them were wearing wigs, high heels or nothing at all. I didn't know anyone there and my social anxiety was running high. One of the faeries stood up and gave me a long hug: "Welcome home," he said.

The faeries are heirs of the 1960s and 1970s counterculture, although a lot has changed since the first gathering in 1979 in the Arizona desert. Early faerie gatherings were attended only by gay men, whereas nowadays the community is much more diverse. In spite of the changes that communities undergo to keep in step with the times, in the faeries' case some important themes from the early days remain. One is the desire to explore the specificity of the faerie experience, rather than seeking assimilation into the norm. Another lasting influence is the closeness to nature. But for this article, I will elaborate on a different characteristic: faerie rituals and beliefs.

Faeries meet in community-owned sanctuaries for gatherings that typically last between one and two weeks. Each gathering has an opening and a closing ritual, plus other rituals that faeries might want to come up with. Faeries also loosely follow the Pagan Wheel of the Year. The Maypole dance to celebrate Beltane, for instance, is one of the most iconic faerie rituals. Judging by all of the above it would be reasonable to conclude that faeries are "spiritual" in a New-Agey way. A few even think that we are a sex-crazed cult. Amusing as these views are, the reality is more complex.

*

Faeries come in many different colours and flavours. There are a good number of spiritually inclined faeries, who believe in some form of nature worship (or even in more exotic things such as extra-terrestrial channellings or beings of light). But then there are also many faeries who are hard-core atheists, rationalists, and materialists. At a given ritual, though, it would be difficult to tell one group from another.

"Whatever needs to happen will happen, until the silence returns and everyone feels complete (or until you've just had enough and walk back to the house for a cup of tea)."

For those not familiar with the faeries, it might be useful to share a basic structure that can be used at rituals. Imagine that you are in our sanctuary, an old farmhouse in the middle of the woods. The sun has just set and the first stars appear in the sky. The silence of the evening is suddenly shattered by cries of joy and the beating of drums. Faeries start pouring out of the house or from under the bushes and follow the drums in a merry procession along a path that links the house with a prairie. Once in the prairie, the beating of the drums ceases and everyone holds hands around a bonfire. A few words are said about intentions, gratitude, and remembrance. Some faeries speak; others are present through their witness. Then there is nothing else planned and for a few moments we are embraced by silence (or perhaps muffled giggles tickle our ears). No one knows if this is a moment of closure or continuation. At any time a faerie might feel called to break away from the circle and throw something into the fire, or get undressed, or dance, or howl. If it resonates, others might do the same or something completely different. Whatever needs to happen will happen, until the silence returns and everyone feels complete (or until you've just had enough and walk back to the house for a cup of tea).

*

It is worth asking how faeries with very different beliefs and persuasions can participate in the same ritual. My explanation is that faerie ritual is a form of drag balancing realness and parody in a playful way. It is important to point out that most of the faerie rituals I have participated in are completely made up. Rituals often

draw from a variety of familiar elements, but how these elements are combined and what possible innovations might be introduced is left to the faeries co-creating them. Fortunately among the faeries we don't have anything like priests, so everybody is welcome to participate in the creation of rituals. For that purpose, a handful of faeries usually meet before a given ritual and discuss what the structure will be.

After all, the paradox of drag is that by putting on a wig and heavy make-up, queers are able to both create a fantasy and to express a deeper layer of themselves. Likewise, faerie ritual is a form of play, one that will make you laugh and cry while at the same time whispering soft truths and incantations.

A characteristic of faerie rituals is separation between personal beliefs and communal practices. The point of faerie rituals is not whether everybody believes in ancestors' souls or nature spirits, but rather that we come together as a community. Actually, the word "community" in this context feels rather bland. I prefer to speak of a tribe, since my favourite faerie rituals infuse participants with a strong sense of belonging. It is as if those rituals would awaken an ancient memory of thousands of years — most of humanity's history, in fact — spent in close-knit groups of kin around fires and under starry skies.

Tribal longings are not everyone's cup of tea, but even for the most sceptical, down-to-earth faerie, there is something moving and powerful about a ritual in which queerness is celebrated. As mentioned before, this form of celebration is a dance between sincerity and silliness that is reminiscent of drag. After all, the paradox of drag is that by putting on a wig and heavy make-up, queers are able to both create a fantasy and to express a deeper layer of themselves. Likewise, faerie ritual is a form of play, one that will make you laugh and cry while at the same time whispering soft truths and incantations.

Besides the separation between personal beliefs and communal practices, a more nuanced analysis of faerie rituals would also recognise a third layer, which I would call symbolic resonance. By that I mean the capacity of rituals to symbolically enact or catalyse a personal transformation/breakthrough. When, for instance, faeries burn an object in a bonfire to get rid of feelings such as shame, inadequacy, or guilt, spiritually inclined faeries are likely to believe that those objects are, in fact, magically charged with those negative feelings. That does not prevent non-believing faeries from appreciating the same action for its therapeutic and even cathartic value (what I referred to as symbolical resonance). Believers and non-believers seem to agree on the potential benefits of such a practice, even if they differ on the reasons for its efficacy (roughly speaking, magic vs. psychology). I would argue that this combination of shared practices and different beliefs or interpretations is what allows the faeries to create group cohesion without crushing people's individuality (or what enables a sense of belonging that is not at odds with pluralism).

*

I am not surprised when queer folks are resistant about the idea of engaging in anything resembling religion. Many of us have been raised in religious traditions that either invalidate or actively persecute the expression of our desires and identities. That's why the idea of ritual as drag stands for the way in which faeries take a practice usually performed to enforce conformity and subvert it. The open-endedness and lack of orthodoxy in matters of belief allow rituals to become a playful communal performance in which the different possible ways faeries experience them do not forestall a sense of togetherness. That doesn't prevent some rituals from being deeply moving or even serious, but the mood created by the ritual is not something preordained. Unlike the reverence expected in a Christian mass, whatever mood evoked by a ritual is the outcome of what is happening in the moment.

Non-judgemental behaviour is a highly valued principle among faeries. It allows us to do things that we would otherwise feel inadequate to attempt. For once I feel compelled to break that agreement and share that, on a few occasions, faerie rituals have not worked for me. This has been the case when rituals have been excessively choreographed, leaving little or no space for spontaneous participation. On other occasions, I felt that the delicate balance between realness and parody was off and that the ritual came across as pompous or churchy.

As other cultures have done before, faeries have developed a way to intervene when a ritual becomes unnecessarily solemn or takes itself too seriously: Enter the trickster. When a ritual starts to feel fake or sanctimonious, a trickster may step in to act as a corrective, using humour and disruption as a way to release tensions and shift the direction of the ritual into more fruitful territory. But being a trickster is the opposite of being frivolous. In fact, the trickster takes part in service of the ritual and needs to be very well attuned to what is going on. If they disrupt at the wrong moment or they misread the mood of the group, their actions would be counterproductive. Among the faeries, tricksters are not necessarily involved in every ritual. But when they take part, they can either be part of the ritual by design or they can manifest spontaneously by self-appointed faeries.

*

When I arrived at my first gathering and that faerie said, "Welcome home," I must admit I cringed. It sounded so cheesy. But day after day, my layers of cynicism, hurt, and fear started to peel away until finally I did feel at home. It wasn't a spa; it wasn't paradise; it was home. That change of heart would not have been possible without discovering a new set of beliefs. It was during a ritual in that first gathering that I experienced the exhilarating feeling of finding my tribe. It was that belief in faerie siblinghood that helped me heal the last traces of internalised homophobia.

Beliefs shape our understanding of reality and the stories we tell about ourselves. The question is not whether you believe, but what you believe in. We can't go back in time and undo the beliefs that were handed down to us through socialisation. In some cases it can take a lifetime to repair the harm done. But if the faeries have taught me something it is that it is never too late to believe the most incredible things: Like the belief that someday you will finally come home, even if that idea makes you cringe at first. ✳

The writer is a radical faerie and community organizer.

A YEAR *with* CACAO

text & images Dorothy Zablah

collage Roby Redgrave

Symbol of death & rebirth

Cacao & the Hero Twins

going into the underworld willingly

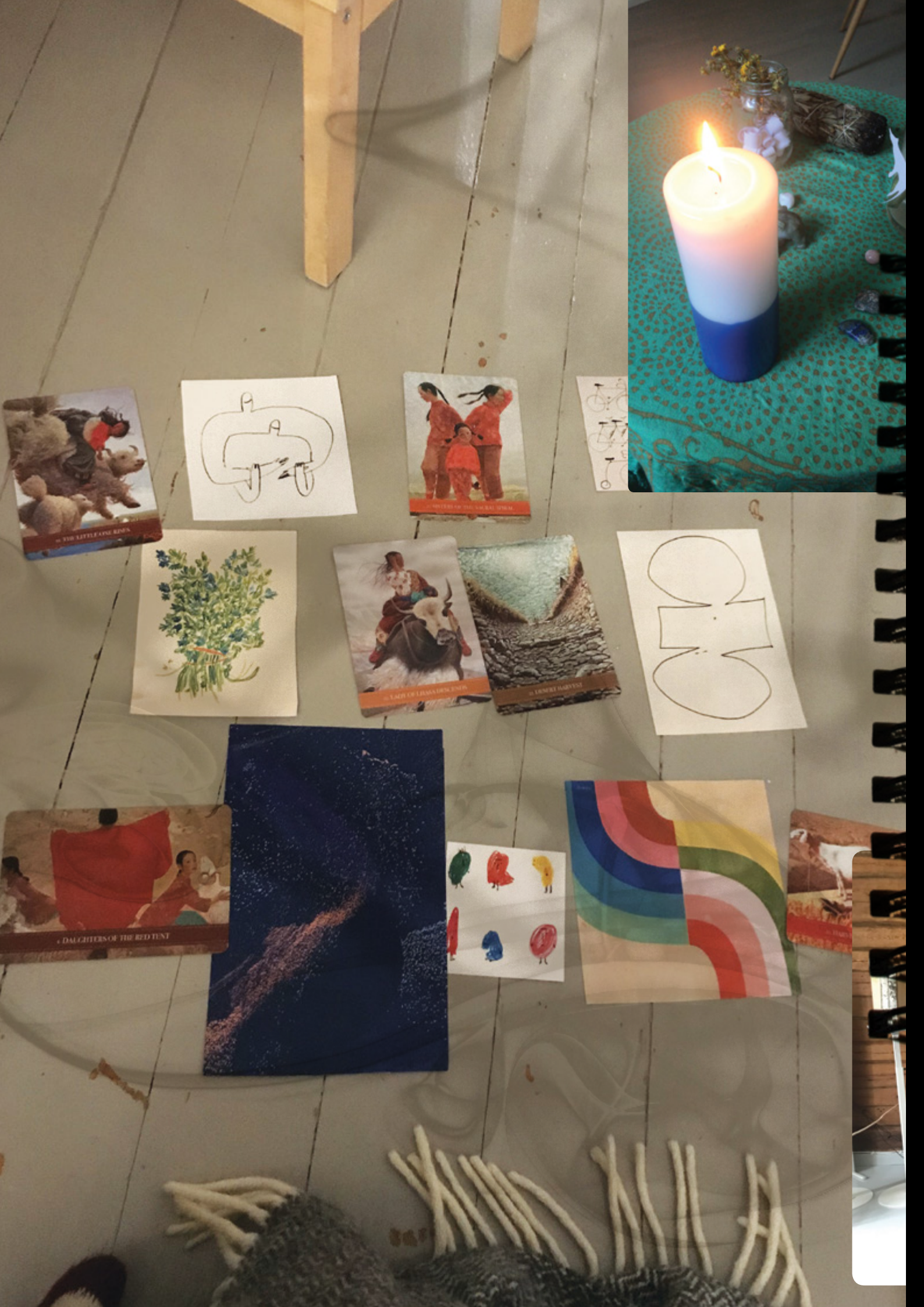
3 rebirthing as a fish!

Kakaw = 2 fish

THE LITTLE ONE RISES
DAUGHTERS OF THE RED TENT

300 days with cacao.

300 days of friendship with

the wonder of

experiencing my

in non-linear, non

hearing my mind, heart

non-authoritative, non

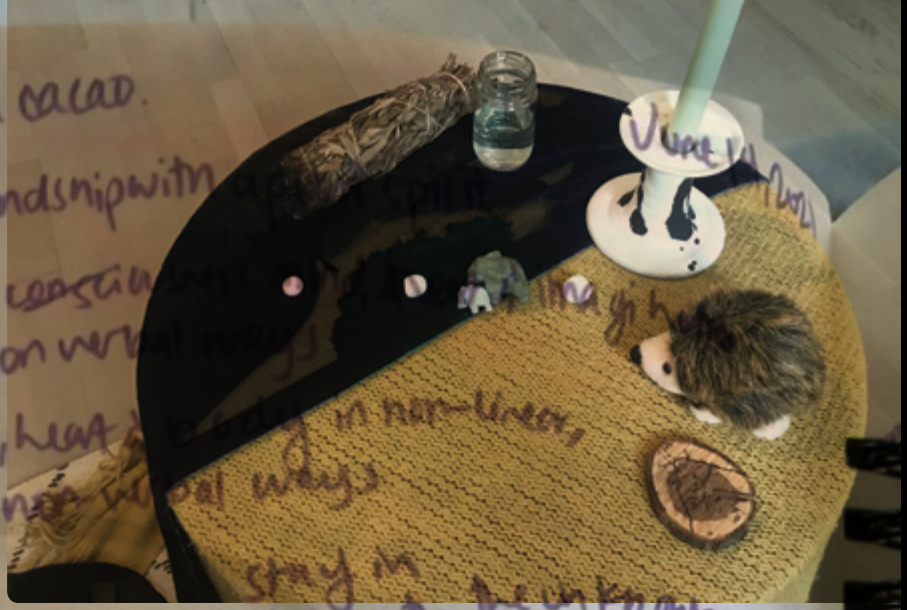
surrendering

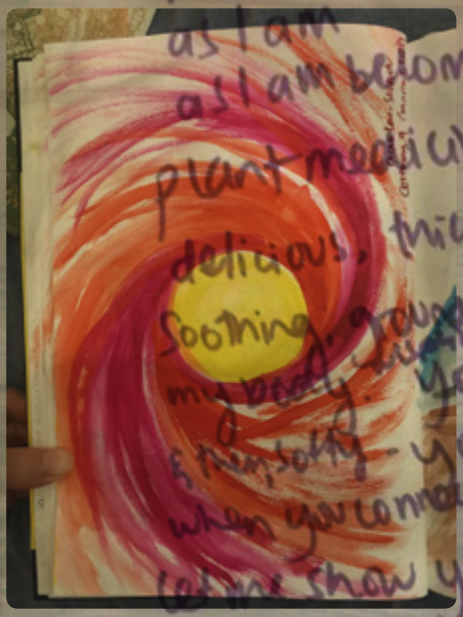
expanding my capacity to be with the unknown

in the not knowing

expanding my capacity to be with myself

in silence

as I am

as I am blooming.

plant medicine. plant friend.

delicious. thick, raw, sweet, nourishing drink

soothing. grounding, vibrating

my body. loving. you are safe now. you are safe here

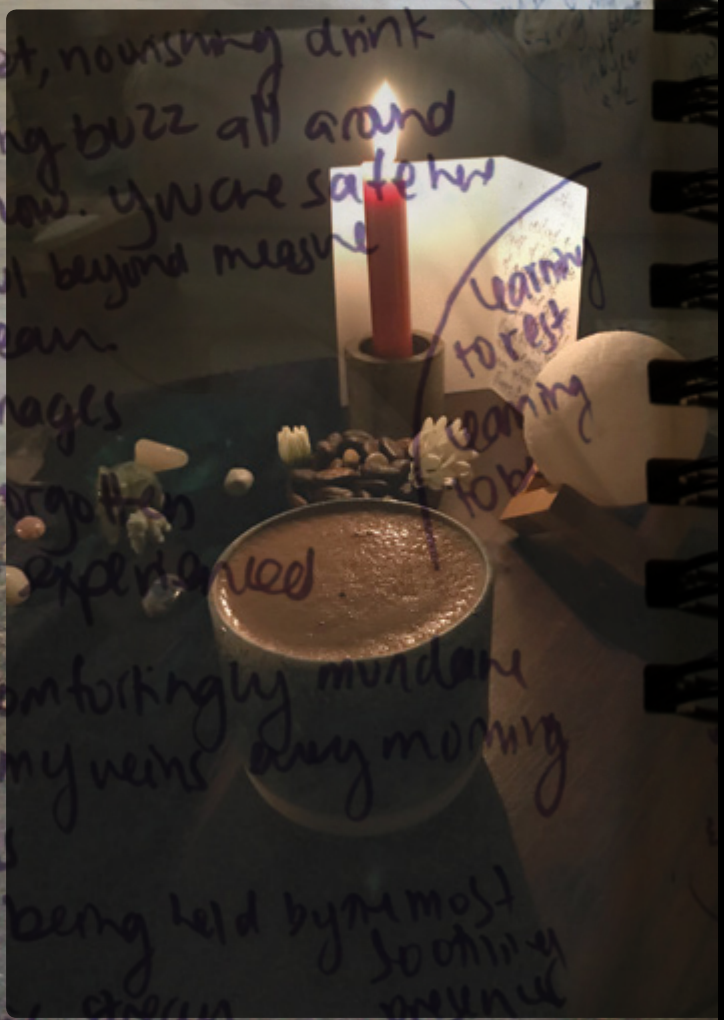
& transforming. you are powerful beyond measure

when you connect to the stream.

let me show you some images

some sensations you've forgotten

some you may've never experienced

learning to rest

learning to be

Deeply transcendental & comfortingly mundane

The magic of cacao fills my veins every morning

serotonin endorphins & bliss

like being a baby again,

or like floating in a cosmic stream being held by the most soothing presence

of memories & deconstructed potential futures

COLLECTIVE RITUAL FOR DÍA DE LOS MUERTOS — NOVEMBER 2020
BY MERCEDES BALAREZO, CARMEN LORENZANA, STELLA HÖYNÄLÄNMAA & DOROTHY ZABLAH

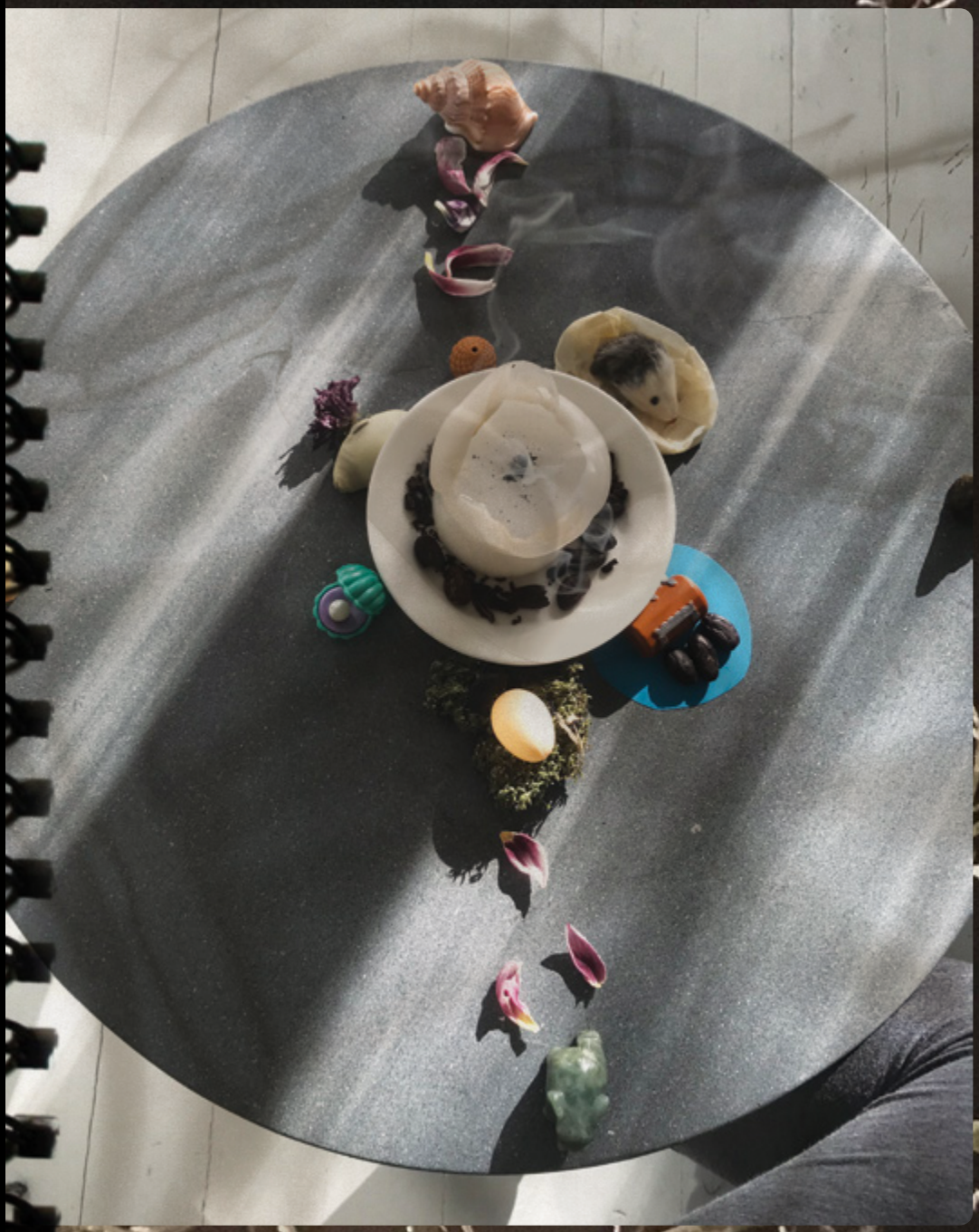
SENDING EMAILS EFFICIENTLY

IS NOT GOING TO SAVE US

”

— CORINA DROSS
IN QUEER HOROSCOPES FOR JUNE 2021: BUCKLE UP
PUBLISHED BY AUTOSTRADDLE

Dorothy is a mexican-arab witch, facilitator and learning design consultant. Her work weaves communities that explore different forms of ritual as well as refreshingly revolutionary pedagogies. (IG:@dorothyza)

Tacksamhet

av Sarah Delshad

Jag hör min lilla 11 månaders son vakna. Han har tagit sin vanliga tupplur på morgonen och jag har lagt mig ner för att vila en stund med honom. Vi vaknar tillsammans och jag tänker för mig själv att jag i ärlighetens namn inte orkar. En känsla av otillräcklighet vibrerar inom mig. Helst av allt hade jag bara velat stanna i sängen framför Netflix med en bricka god plockmat. Sedan jag blev mamma går det inte att ha sådana dagar längre, av förklarliga skäl. Det finns en sorg i det, som vi oftare behöver prata om feminister emellan. Livet är inte längre alltid på mina villkor, någon annans behov styr agendan. Jag suckar och känner att det var en bedrift att jag orkade stiga upp, brygga kaffe, byta blöja, duscha och äta frukost. I den bästa av världar hade jag bara behövt brygga kaffe och äta frukost för att sedan krypa ner i sängen igen. Nåväl. Nu är det som det är och trötthet-en ligger som en våt filt över mitt varande som människa. Jag försöker pigga upp mig själv genom att tänka på allt jag är tacksam för i mitt liv. Min fina, friska lilla pojke, min man, mitt jobb som jag älskar. Att jag har tak över huvudet och mat på bordet. Att jag själv är frisk. Som troende landar jag ofta i tacksamheten när jag har en dålig dag.

Ibland kritiseras vår kultur för att frekvent propagera för självutveckling i form av tacksamhet. Vi matas med bilden av personlig utveckling, rörelse och tillväxt. En förnimmelse av ofullkomlighet är en del av nutidsmänniskans benstomme och ens liv framstår lätt som grått i jämförelse med andras. Det uppmuntras till tacksamhetslistor och tacksamhetsövningar, och jag kan förstå att det kan finnas någonting provocerande i det när man kanske dagligen kämpar för att orka stiga upp på morgonen. Att landa i tacksamheten kan i sådana lägen upplevas som ouppnåeligt, men för mig som troende feminist har tacksamheten blivit mitt ankare till lugn och styrka. Till hopp och framtidstro, i tider av pandemier och mörker. Tacksamheten har blivit mitt andliga och feministiska batteri. Att navigera i ett patriarkat med allt vad det innebär tär på oss, och att parallellt med det navigera i ett starkt sekulariserat samhälle där religion och tro titt som tätt förlöjligas kräver sina överlevnadsstrategier. Och vi hanterar det på olika vis som troende människor. Det som funkar för någon annan funkar inte för mig. Men tacksamheten funkar varie gång.

Sedan jag blev mamma har min övertygelse om Guds närvaro blivit ännu starkare. Det räcker att höra min son ropa för att mitt hjärta ska svämma över av kärlek och ödmjukhet till honom och till Skaparen. Hur kan han ha levt i min mage, liten som ett frö, och nu krypa omkring och ropa mamma? Ingen vet, allra minst jag. Men mina tacksamhetsstrategier fortgår. Och jag inser en dag som denna att det faktiskt är en välsignelse i sig och någonting som jag också är tacksam för. Tacksamheten över tacksamheten som lever inom mig, och som i sin tur föder ännu mer tacksamhet. Min källa till vägledning och ork finns inom mig, och den bär jag med enorm vördnad. Dagar som denna blickar jag inåt och inser att jag faktiskt bär på en skatt. Vilket du också gör. ✳

Sarah Delshad är frilansskribent och uppskattad föredragshållare främst inriktad på muslimsk identitet och feminism. Bosatt i Stockholm med familj och 30 år gammal. För mer information: sarahdelshad.se samt @sarahdelshad på sociala medier.

Queerspiritualitet och *skevande* tarotpraktiker

text Tanja Mikkonen

bild Slow Holler

De senaste åren har jag haft ett växande intresse för tarotkort. Som en queeridentifierad och ickebinär person har jag framförallt lärt mig om tarot i queera sammanhang. Jag blev intresserad av hur queera tarot-praktiker erbjuder en normkritik som andra tarotpraktiker ofta saknar, och skrev därför min magisteruppsats i etnologi om hur detta sker. Queera perspektiv på spiritualitet och andlighet är generellt ett underforskat ämne.

Genom samtalsintervjuer med andra queeridentifierade personer diskuterade jag vad tarot betyder för oss och hur queera tarotpraktiker skiljer sig från andra tarotpraktiker i vår kontext. Jag gör en distinktion mellan queer som identifikation och att queera som en positionering mot det normativa. Därför kommer jag för enkelhetens skull beskriva tarotpraktikerna och deras kritik av det normativa som ett "*skevande*", ett ord vars betydelse liknar "*att queera*". Båda begreppen beskriver ett görande, ett omförhandlande av normer där det queera skapas i det relationella.

Tarotkort från **Slow Holler** som skevar de traditionella tarotkorten genom en bredare representation av kroppar.

LITE OM TAROT

Tarotkortens ursprung är oklart, men den äldsta bevarade tarotleken tros vara från 1300-talet. I en traditionell tarotlek finns det 72 kort som följer en inre struktur, och korten delas in Stora arkanan och Lilla arkanan. Kortfattat och förenklat kan en säga att Stora arkanan behandlar mer universella principer medan Lilla arkanan delas in i de fyra elementen eld, luft, jord och vatten, vilka har olika egenskaper och behandlar vardagligare frågor.

Flera av dem jag samtalade med nämnde tarotkortleken Slow Holler. Den är tillverkad i USA i ett samarbete mellan queeridentifierade personer och people of color. Slow Holler-korten uppvisar en bredare representation av kroppar och skevar de ofta vita, heteronormativa och könsbinära tarotkorten. I de traditionella tarotkorten finns ofta könade kort som exempelvis kejsare, drottning och prinsessa, vilka i Slow Holler ersatts med andra kortnamn och innehåll för att skapa tarotkort som är lättare för queeridentifierade personer att känna igen sig i. Det framkom som viktigt under samtalen att inte också tarotkorten reproducerade exempelvis heteronormer.

TAROT SOM ETT TERAPEUTISKT OCH TRYGGT RUM

I tidigare forskning har tarotpraktiker diskuterats som terapeutiska. En fråga jag ställde till de medverkande i studien var: "När lägger du tarot?" Alla beskrev att det var i en situation eller i ett känslotillstånd där de behövde stöd. Tarotkorten beskrevs som en samtalspartner som en kan reflektera över jobbiga ämnen med utan att bli bedömd.

En av informanterna beskrev hur hen felkönades inom den psykiatriska vården, där gruppterapin som skulle verka som ett stöd istället skapade stress. Genom att terapeuten reproducerade binära könsnormer blev terapirummet en förlängning av normativa och transfobiska geografier. Mötet skapade vad som

> En fråga jag ställde till de medverkande i studien var: "När lägger du tarot?" Alla beskrev att det var i en situation eller i ett känslotillstånd där de behövde stöd. Tarotkorten beskrevs som en samtalspartner som en kan reflektera över jobbiga ämnen med utan att bli bedömd.

kan ses som strukturellt trauma. Genusprofessorn **Ann Cvetkovich** skriver om hur strukturella maktrelationer skapar erfarenheter av trauma. Att bryta mot exempelvis hetero- och tvåkönsnormer kan reproducera en typ av trauma som Folkhälsomyndigheten i Sverige benämner som psykosocial stress och påfrestning. Folkhälsomyndigheten menar att skillnader i hälsa mellan hbtq-personer och heterosexuella eller cispersoner generellt kan förklaras som minoritetsstress. En undersökning som myndigheten gjort visar också att andra strukturella relationer som exempelvis klass och rasifieringsprocesser påverkar den psykiska ohälsan.

Förutom att använda tarotkorten som en samtalspartner som ger stöd i känslomässiga tillstånd och jobbiga situationer berättade en person att tarotläggning i vissa situationer kunde fungera som ett substitut när hen inte hade råd att gå till en terapeut.

trauma som normbrytande person är att skapa queera rum där en slipper homo- och transfobiska erfarenheter. **Sara Ahmed** menar på liknande sätt att queera personer orienteras på ett eget sätt i ett samhälle med ojämlika maktrelationer. Hon menar att erfarenheter av förtryck gör att queera personer orienteras på andra sätt än heteronormativa, de orienterar sig bort från det som gör ont och mot det som gör mindre ont.

QUEERSPIRITUELLA ORIENTERINGAR OCH RELATIONSSKAPANDE

Genom tarotpraktikerna skapades ett tryggare rum, något som jag med stöd i **Michelle Göranssons** forskning beskriver som "en fristad i en heteronormativ topografi". Göransson skriver i sin avhandling *Materialiserade sexualiteter: om hur normer framträder, förhandlas och ges hållbarhet* att ett sätt att hantera erfarenheter av vardagligt

Queera rum och relationer, men även queera tarotpraktiker, är exempel på vad queera personer orienterar sig mot. I samtalen berättade alla att de när de lägger tarot känner att de kan slappna av och vara sig själva. Erfarenheter och känslor fungerar som aktörer som orienterar personer. Göransson skriver att emotioner och begär också förbinder kroppar med varandra och bildar queera sammanvävningar. Queera tarotpraktiker

ser jag som queera sammanvävningar som ifrågasätter normativa relationer ur flera aspekter. Jag ser sammanvävningarna av queera orienteringar, materialitet och känslor som ett kollektivt görande. I tarotpraktikerna upprätthålls relationer på ett icke-normativt sätt, praktikerna skevar hur relationer *görs och vem eller vad* relationer kan skapas till. Tarotkorten som används är viktiga i görandet, och flera informanter använde tarotkort som inte upprätthåller heteronormer och könsbinära normer.

Flera använde också tarotkort som representerade det icke-mänskliga. En deltagare berättade hur hen kunde känna igen sig i den vissnande blomman eller den trasiga flugan som symboliserade olika tillstånd av sorg. Igenkänningen med växter och djur ser jag som affektiva sammanvävningar där det skapas känslomässiga relationer med det icke-mänskliga på ett sätt som ifrågasätter antropocentriska och rationella perspektiv. En av de som identifierade sig som transperson berättade att när hen inte existerar i samhället blir det viktigt att ibland söka sig bort från det och existera med naturen som inte bedömer en på samma sätt som människor.

> “Det kanske pågår en förändringsprocess i hur vi tänker kring det spirituella och andliga i queera kontexter?

DET SPIRITUELLA SOM ETT QUEERT SKEVANDE

Alla tänker inte på tarotpraktiker som något spirituellt. Gemensamt för dem jag samtalade med var dock att de upplevde praktikerna som just spirituella. Att tänka kring relationer var för vissa spirituellt, där naturen kunde vara en viktig medaktör i känslan av det spirituella och magiska.

De queerspirituella praktikerna möjliggör också icke-mänskliga relationer till dem som inte längre lever. En deltagare berättade hur hon tänker på de normbrytande personer som levde förr, de queera personer som skevade normer på olika sätt historiskt, och hur hon ibland kan känna deras närvaro när hon lägger tarot. Tarotkorten kunde därmed skapa relationer till det icke-mänskliga på ett sätt som undergräver rigida gränser om vilka relationer som är viktiga och möjliga. Det queerspirituella underminerar och transformerar hierarkiska föreställningar där exempelvis naturen, djuren och queera föregångare får högre status än vad de annars har i vårt samhälle idag. Det skapar nya orienteringar och stigar mot de levande men också icke-levande, och har potential att transformera hur vi tänker på tid, rum och relationer.

Det spirituella är närvarande i tarotpraktikerna och är skevt genom att det inte behöver förstås. Det spirituella undslipper klassificeringar och är en känsla av samhörighet som inte kan eller ens behöver sättas ord på. Flera medverkande i min studie satte dessa praktiker i kontrast till det andliga i större religiösa sammanhang. Tarotpraktiker och det spirituella skevar det rationella, antropocentriska och sekulära samhället och har gjort det historiskt, liknande hur queera personer skevat det heteronormativa och tvåkönsbinära samhället. Den här typen av spiritualitet kan därför vara tillgängligare för queera personer, på

grund av de kollektiva trauman som historiskt skapats i relation till de organiserade religiösa sammanhangen.

Jag undrar vilka vägar queerspirituella begär kan ta? Andlighet inom de organiserade religionerna sågs av en medverkande som något annat än spiritualitet och handlade för henne mer om strukturell makt och upprätthållandet av till exempel patriarkala hierarkier.

Flera deltagare såg kristendomen som homofobisk, en plats där ens queera identitet inte accepte-ra(t)s. Under samtalen pratade vi om det trauma som de religiösa kontexterna gett upphov till och hur det påverkat de queera rörelserna.

Alla som jag samtalade med är aktivister på olika sätt, och flera nämnde att det varit svårt även inom den queerpolitiska kontexten att prata om spiritualitet och andlighet, att det funnits en motsättning mellan att vara queerpolitiskt aktiv och samtidigt känna spirituella eller andliga begär. Detta menade dock flera personer att håller på att förändras, och såväl tarotpraktiker som andra spirituella praktiker får idag mer utrymme än tidigare.

Det kanske pågår en förändringsprocess i hur vi tänker kring det spirituella och andliga i queera kontexter? Det finns en riktadhet, något som jag kallar för ett queerspirituellt begär, som orienterar sig och tar nya stigar, för att använda Ahmeds ord.

Jag har diskuterat queerspirituella praktiker främst genom att positionera dessa i relation till heteronormer och könsbinära normer, men det krävs fler intersektionella perspektiv på ämnet. Exempelvis behöver vithet diskuteras i vår egen kontext. Det väcker frågor om vilka queera personers spirituella och andliga praktiker, men också religiösa tro, som får ta plats i olika sammanhang, vad som är möjligt och vilka stigar som ännu inte trampats upp. ✳

Texten baseras på magisteruppsatsen "Queer-spirituella sammanvävningar — en studie i skevande tarotpraktiker" från våren 2020 vid Stockholms universitet. Den bygger på samtalsintervjuer med queeridentifierade personer i Stockholm och Helsingfors.

Skribenten drömmer om sommaren och skriver på sin avhandling i etnologi.

REFERENSER:

Ahmed, S. (2006) *Queer phenomenology.* Duke University Press.

Ambjörnsson, F. (2016) *Vad är queer? Natur och Kultur.* Stockholm.

Cvetkovich, A. (2003) *An archive of feelings — Trauma, Sexuality and Lesbian Public Cultures.* Duke University Press, Durham & London.

Folkhälsomyndigheten. (2017) Metoder för att främja en god hälsa bland hbtq-personer — Resultat från en kartläggande litteraturöversikt.

Göransson, M. (2012) *Materialiserade sexualiteter, om hur normer framträder, förhandlas och ges hållbarhet.* Stockholms universitet.

Det jag har gjort blir en del av historien och kommer finnas efter att jag inte längre finns.”

EN HEJDÅ-INTERVJU MED NINA GRÖNLUND

bild av Hilla Kurki

När det blev klart att Nina skulle sluta som Art Director på Astra kom vi i styrelsen och redaktionen på idén att samla våra frågor till henne i en avtackningsintervju.
Den här texten hör alltså inte ihop med temat “TRO”. Istället är den ett tillfälle att ge lite extra kärlek och uppmärksamhet till Nina innan vi vinkar av henne efter sju år (!) med oss här på Astra.

På vilket sätt skulle du säga att du arbetar feministiskt och hur syns det i ditt arbete?

Jag tänker alltid att feministiskt arbete har två nivåer när det kommer till bilder. För det första: Vad finns i bilden? Hur visas olika kroppar, identiteter, människor? Och för det andra: Vem har gjort bilden? Det finns alltså både en formnivå och en medverkarnivå.

Vad som kommer fram eller inte kommer fram i en bild har delvis att göra med vem som har gjort den. Representation borde vara självklart, men är ändå något som aktivt måste göras och arbetas med.

En annan aspekt av att arbeta feministiskt är att vara noga med gränser, både mina egna och andras. Att varken jobba för mycket själv eller jobba ihjäl andra. Jag tänker inte så mycket på mig själv som en "director", utan ser mitt arbete mer som handledning: Vad kan jag ge människan jag jobbar med, hur kan jag hjälpa den vidare?

Hur har ditt sätt att jobba förändrats under din tid vid Astra? Hur har du och Astra förändrats?

Jag har försökt lära mig mycket om rasism och rasifieringsprocesser under åren. Jag började i slutet av 2014, när jag var 21 och samtidigt både självsäker och jätteosäker. Kombinationen av de två är svår. Jag läste mycket då för att utbilda mig själv i olika feministiska frågor. Nu är jag mer på en plats i mig själv där jag vet att jag aldrig kommer veta allt och att det är fine. Att jag inte är lika sträng mot mig själv avspeglas också utåt.

Och hur har Astra förändrats... Det har varit tre olika chefredaktörer under min tid, vilket har varit intressant.

Jag flikar in frågan hur Astra förändrats av att Nina har jobbat här.

Astra har funnits i över 100 år. Att prata om Astra innan min tid känns som att prata om något jag inte förstår. Många av mina idéer har säkert funnits med tidigare, i äldre nummer. Kanske har någon redan för 50 år sedan gjort det jag tror jag gör för första gången?

Något jag infört är i alla fall struktur. Och breddning. Så att andra bilder än mina egna också får jättemycket plats, att inte alla bilder är gjorda av mig. Jag respekterar de människor jag jobbar med väldigt mycket så jag vill att deras bilder blir behandlade med vördnad.

Vilket nummer är du nöjdast med?

Nina skrattar och blir sedan tyst.

Jag vet inte! De är alla individer. Jag är alltid jätteglad när ett nummer kommer ut. Det handlar ganska lite om mitt ego numera. Jag är glad om de jag jobbar med är glada. Men jag ska fundera. Har jag nånting som är sådär... Sådär...

(Tystnar)

Astra var det första större arbete jag gjorde som inte var ett skolarbete. Det var jätteviktigt för mig.

Nu börjar jag tänka på alla små tryckfel som kommer finnas för evigt! Det är något en lär sig acceptera med tiden. Internet gör att man är så van vid att radera och redigera, vilket också gör något med hur man upplever tid.

Har du något favorittypsnitt? Eller typsnitt du har svårt att använda och inte gillar?

Det finns så många! **Matrix II** av Zuzanna Licko, som vi använder i Astra, är ett 1980-talstypsnitt. Det känns som hemma.

Det är ju någon som gör typsnitt. Mindre studios som gör typsnitt blir lätt osynliga. Jag försöker alltid hålla utkik efter människor som gör typsnitt.

Smak handlar så mycket om klass, vithet, eurocentrism... Smaksaker är inte helt enkelt. Jag tror absolut att former talar till känslor och egna erfarenheter, men smaksaker är ändå inte simpla. Allt man gör blir exklusivt eller exkluderande på något sätt. Även det som kallas neutralt, alltså modernistisk, "västerländsk" design, är inte så neutralt egentligen. ***Comic sans*** är till exempel nice på riktigt! Och **Arial**, som ju används i Astra. Även en av designerna bakom **Arial** är en kvinna (**Arial** designades av Robin Nicholas och Patricia Saunders, reds. anm.), och typsnittet passar ihop med **Matrix II**. Det luktar lite elitism när en inte "får" använda vissa typsnitt. Vissa typografiska konventioner är jättestarka. Det är relativt lite som hänt sedan Guthenbergs tid. Och att konventionen är så stark gör att det kopplas ihop med läsbarhet. Man är så van att se texten på ett visst sätt att det blir svårt att läsa den om den ser ut på något annat sätt. Men det behöver finnas plats också för brytandet mot de konventionerna.

Har du några favoritfärgkombinationer eller färgkombinationer du har svårt för?

När jag hittar färgkombinationer jag gillar så använder jag dem. Och jag gillar de flesta färger. Alla färger! Jag har förstås vissa preferenser för hur jag använder dem... Jag gillar motsatsfärger, istället för att de är sådär jätteharmoniska. Det är inget fel på harmoni. Men "my moment" är när jag valt fantastiska färger!

Vad har du för framtidsdrömmar?

Nina skrattar och blir tyst igen.

Publikationer ligger mig varmt om hjärtat. Det skulle vara jättekul att jobba med något slags publikationer. Tidningar, böcker, webbgrejor, spel... Formatet spelar inte så stor roll.

Hur känns det att du ska sluta?

Ambivalent. På sätt och vis är det dags. Jag tänker att Roby (Redgrave, reds. anm.) kommer ha nya tankar och nya idéer. Olika människor ser saker på olika sätt. Men såklart är det också svårt att ge upp något man gjort så länge. Det jag har gjort blir nu en del av historien, och sen bara fortsätter det finnas där. Eftersom det är något materiellt kommer det finnas efter att jag inte längre finns. Det är konstigt. De där 100 år gamla numren finns ju fortfarande. Så är det med alla saker en gör, tecknar, designar, vad en nu håller på med. Det kommer en punkt i arbetsprocessen då det en gjort måste ut i världen. Är något egentligen helt klart när det publiceras eller är det bara ett syngliggjort skede av en lång process? Den ständigt pågående processen kan vara svår att acceptera, men samtidigt går det att hitta skönhet och ro i den. ✳

Skribenten är Astras chefredaktör.
Den intervjuade är Astras Art Director
sedan hösten 2014. Tack Nina Grönlund
för sju imponerande år!!!

Femme
Ain't
Frail

Heliga MÖTESÄGELSER

text Natalie Högström

bild Kevät Sieppi

NATALIE HÖGSTRÖM

Jag har aldrig försökt vara en god katolik. Jag har tvärtom jobbat hårt på att inte vara en. Mina barn är inte döpta. Min mor har dock, trots alla år av protester från min sida, aldrig gett upp hoppet. Hon sa vid något tillfälle att jag skulle uppskatta kyrkan när jag blev äldre. Ironiskt nog slog hennes förutsägelse in strax innan pandemin, knappt hann jag börja gå på mässan innan kyrkorna stängde för besökare. Jag har mediterat och yogat lika mycket som alla medvetna vita urbana feminister, men en insikt började växa till sig: Om jag betalar för att gå på en yogaklass kan jag få en känsla av andlig förnyelse, genom en upplevelse som är anpassad för mig som västerlänning. Borta är de religiösa aspekterna, och istället för att dyrka en gudomlighet dyrkar jag mig själv. De böner och ritualer som jag lärde mig i kyrkan som barn har samma meditativa funktion som ett mantra. När jag går på mässa i Katolska Domkyrkan i Stockholm en torsdagseftermiddag möter jag människor från bokstavligen hela världen. Kvinnan som nyss bad om en slant på gatan utanför kommer in och tänder ljus och gör samma rörelser som jag, för en stund delar vi något.

Den här texten kommer inte att handla om religiösa insikter eller andliga upplevelser i sig. Det vore som att försöka beskriva en orgasm för någon som aldrig har haft en. En mer inspirerad skribent skulle säkert kunna göra det, men jag själv har ingen önskan att övertyga någon. Jag vet att människor över hela världen, från olika religioner, har haft liknande spirituella upplevelser, och det räcker för mig. Jag vill bara öppna ett fönster till en komplexitet som det tog lång tid för mig att omfamna.

*

Trons mysterium. Hur kan jag skriva en text om feminism och tro utan att fastna i ett torrt intellektualiserande som helt missar poängen? För mig är tro rationellt, men på ett sätt som inte går att förstå intellektuellt. Den måste kännas. Detta är ett försök att formulera hur det är möjligt att både helt ta avstånd från den katolska kyrkans agerande historiskt, Påven Franciskus sexualpolitiska åsikter och Vatikanen som organisation, och, samtidigt, känna ett emotionellt band till samma kyrka.

Jag vet att min upplevelse av den katolska kyrkan på ett sätt är unik. Jag växte upp i Sverige, ett sekulariserat land där religionsfrihet ofta uppfattas som frihet från religion. Den romersk-katolska kyrkans politiska inflytande här är marginell. För mig är katolicism en minoritetsreligion, och mitt liv har inte begränsats av den. I de länder där kyrkan har politisk makt är det en annan sak. Min mamma frågade mig inte om jag ville börja äta p-piller när jag blev tonåring, vilket flera av mina vänners mammor gjorde, men jag kunde gå till ungdomsmottagningen och skaffa själv.

*

Min mamma lärde mig att mirakel är möjliga. När vi åkte till min mors hemstad i Polen besökte vi alltid min gammelmormor Rosalia.

Vi tog med blommor och tände ljus. Jag tittade på det svartvita porträttet av henne på gravstenen, hennes omsorgsfullt lagda lockar och stadiga blick. Trots att hon inte var levande var hon en fast punkt i mitt liv. På samma sätt har min mamma tagit med mina barn till min systers grav, tänt ljus, bett en bön, pratat med henne, och mina barn har på så sätt en relation med sin moster, även om de aldrig har mötts. Att tända ljus för våra döda är ett sätt att minnas.

Vi besökte en källa uppe i bergen där Jungfru Maria hade visat sig för en flicka. Jag fick med mig en flaska välsignat vatten i en vit Mariaformad plastflaska, med en gul kork formad som hennes gyllene krona. Vi åkte till Chęstochowa för att be till den Svarta Madonnan, en uråldrig madonnabild som finns i ett kloster. Såren på hennes kind är från när klostret plundrades på 1400-talet. Det sägs att hon grät riktiga tårar och att tavlan är målad på träet från ett bord som tillhörde en av apostlarna. Legenden berättar att plundrarna inte kunde stjäla tavlan, hästarna vägrade dra vagnen. En av plundrarna tog upp sitt svärd i frustration och högg mot ansiktet på bilden, och föll sedan ner död. Min mamma visade mig fläckarna på klostermurarna från tjäran som de hällde över de anfallande svenskarna på 1600-talet. Sjuttio munkar och 180 frivilliga bybor stod emot 4000 belägrande svenska soldater i 40 dagar, tack vare den Svarta Madonnan.

Kapellets alla väggar och tak är fyllda av kryckor och rullstolar och andra saker som människor har lämnat kvar efter att ha blivit helade. Madonnan utför underverk. Längst in, bakom hundratals levande ljus, finns altaret med tavlan, som också kommit att bli en omstridd politisk symbol. I mars 2021 frikändes tre polska aktivister som hade åtalats för att ha vanhelgat bilden med syfte att förolämpa religiös tro, efter att de spridit en version där Maria och Jesusbarnet har regnbågsgloria. Domaren fann inga bevis för brott, och menade att aktivisternas syfte hade varit att visa stöd för hbtq-personer, inte att förolämpa någon.

På de svenska landsvägarna finns inga kapell uppförda där dödsolyckor skett. Möjligtvis en skylt som informerar om hur många älgar som har blivit påkörda. Jag växte upp i ett homogent litet samhälle och lärde mig instinktivt att när två synsätt krockar är det svenska sättet bättre, mer progressivt och rätt. Att

I tonåren blev jag politiskt medveten och tänkte att ju mer jag tar avstånd från min bakgrund, desto bättre feminist blir jag. Jag idealiserade feminism och feminister på ett sätt som var begränsande ibland. Och ärligt talat, den sexualmoral jag har behövt frigöra mig från kommer mer från vit feminism än något annat.

gå i kommunionsundervisning såg jag som ett potentiellt hot mot min svenskhet, så jag berättade inte för någon om vad jag gjorde om helgerna. Tillsammans med andra barn med polsk, latinamerikansk, palestinsk, libanesisk eller annan migrantbakgrund läste vi bibliska berättelser med Fader Feussner, en tysk jesuit, och Syster Sabina. Jag fick lära mig att det finns någon, något, som älskar mig och ger mig förlåtelse om jag ber om det. Jag lärde mig att kärlek alltid är ovillkorlig. Jag lärde mig att inte döma efter ursprung. Jag lärde mig att föräldrar alltid ska förlåta sina barn. Jag lärde mig att bröd ska delas och att fattiga, sjuka och utstötta ska älskas och ges upprättelse. När jag till slut firade min första kommunion bjöd jag inga av mina vänner från skolan. Jag var säker på att de skulle finna det alldeles för konstigt.

*

I tonåren blev jag politiskt medveten och tänkte att ju mer jag tar avstånd från min bakgrund, desto bättre feminist blir jag. Jag idealiserade feminism och feminister på ett sätt som var begränsande ibland. Och ärligt talat, den sexualmoral jag har behövt frigöra mig från kommer mer från vit feminism än något annat. Ändå finns det inget förmildrande att säga om den romersk-katolska kyrkans agerande genom historien. Det var det som fick mig att ta avstånd

från kyrkan. Men nu gör jag anspråk på det som är mitt, min kultur och mina traditioner. Att be böner och delta i ritualer som är hundratals eller kanske tusen år gamla, ger mig en känsla av kontinuitet. Det förbinder mig till de fria och radikala tänkare som har verkat under århundradena, de som lyssnade på Jesus ord om rikedomar och förespråkade vad vi skulle kalla för kommunism redan för tusen år sedan.

Jag vet att Vatikanen inte är den katolska kyrkan. Kyrkan är folket. Jag hittar förebilder som **Dorothy Day**, katolsk anarkist, journalist och kämpe för arbetares rättigheter. Hon levde ett så kallat bohemiskt liv i sin ungdom i New York, festade och gjorde abort, och är nu på väg att bli helgonförklarad. Idag finns det en världsomspännande rörelse av romersk-katolska kvinnliga präster som genomför mässor och firanden enligt den katolska liturgin. Det finns katolska präster som trotsar Vatikanen och välsignar samkönade par. Det finns katoliker som arbetar för abort. Det finns kristna häxor och kristna tarotläsare. Länge tänkte jag att det var antingen eller: feminist eller katolik, troende eller rationell. Andlig eller trovärdig. Men jag har lämnat det tankesättet bakom mig. Jag behöver inte förminska min värld, den kan omfatta allt.

Jag vet att Vatikanen inte är den katolska kyrkan. Kyrkan är folket. Jag hittar förebilder som **Dorothy Day**, katolsk anarkist, journalist och kämpe för arbetares rättigheter.”

*

Att bära ett kors runt halsen är en symbol för kristen tro. Under många år bar jag inget, för jag kände inte att det representerade något som jag ville stå för. Idag gör jag det som en påminnelse om flera saker. Ett av mina favoritkort i tarot är Den Hängde. I Rider-Waites tarot, illustrerad av **Pamela Coleman Smith**, ser vi en person som hänger upp och ner, som korsfäst. Men om vi vänder på kortet ser vi att personen har ett harmoniskt uttryck och en gloria. Kortet handlar bland annat om att stå fast vid sina övertygelser även om ens perspektiv skiljer sig 180° från de andras. Jag tror på Jesus, en ung hantverkare och folkbildare i ett ockuperat Palestina, som slängde månglarna ur templet och uppmuntrade till civil olydnad mot de romerska soldaterna. **Reza Aslan**, religionshistoriker, skriver såhär i boken *Upprorsmakaren*:

> *Och eftersom Guds rike vilar på en helomvändning av den rådande ordningen, där de fattiga blir rika och de ödmjuka mäktiga, vilken bättre kung att härska över det på Guds vägnar kan det finnas än den som själv förkroppsligar den nya ordningen? En kung som är snickare. En kung utan något ställe att vila sitt huvud på. En kung som har kommit för att tjäna, inte att bli betjänad. En kung som rider på en åsna.*

Korset jag bär är en gåva från min mamma. Feminismen har gett mig verktyg för analys, men allt jag vet om mod har jag lärt mig av henne. Att bära hennes kors är ett sätt att hedra alla hennes ansträngningar och erkänna den styrka som krävs för att vara migrantkvinna i Sverige och vägra att assimilera sig. Jag bär ett kors för att jag tror på min mamma.

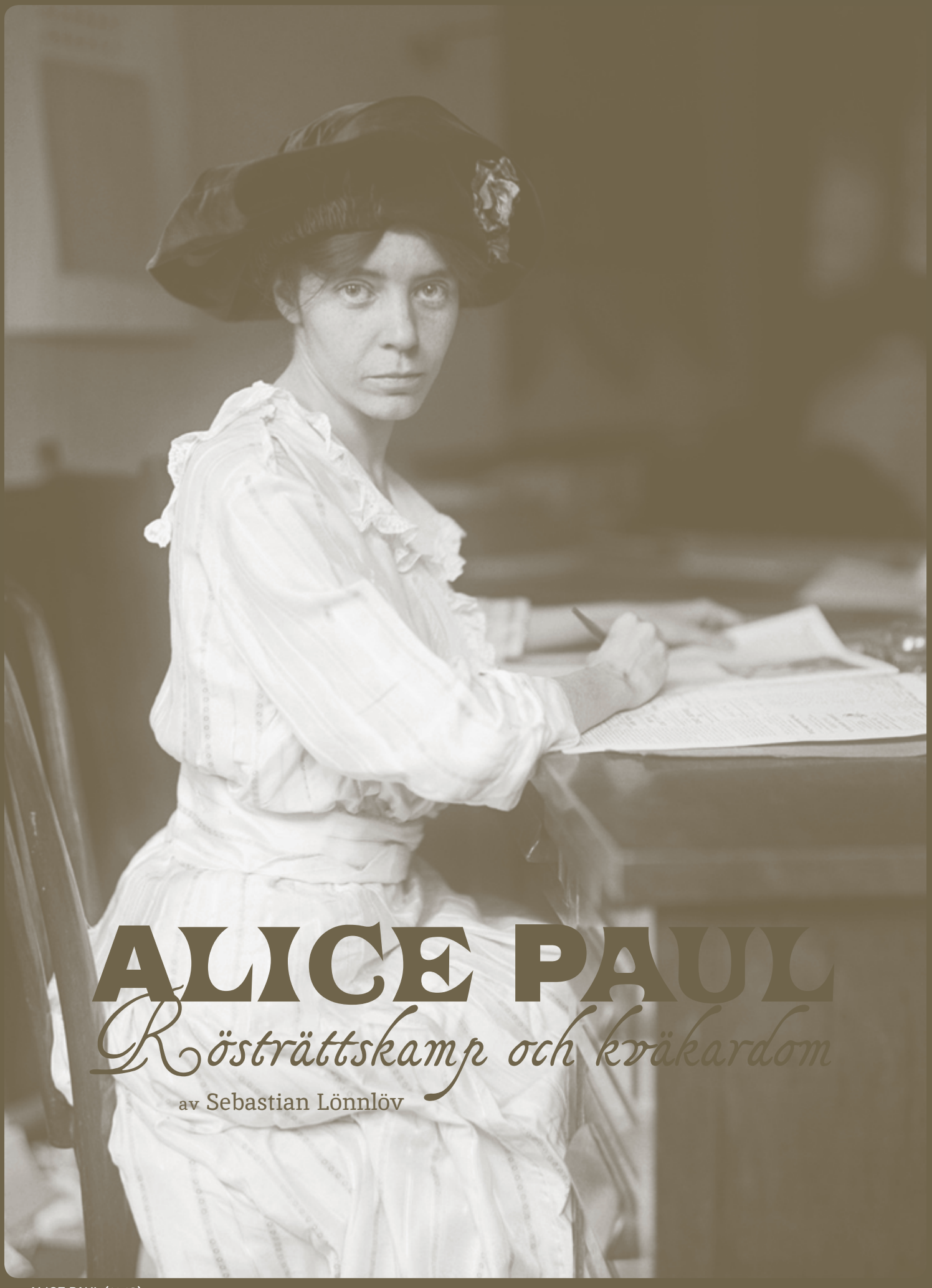
*

Precis när jag har skrivit klart den här texten får jag ett handskrivet brev i brevlådan. Det är från en tarotläsare som jag har kontakt med via sociala medier. I brevet läser jag:

> *Att hedra dina motsägelser är heligt. En del av din magi är att se hur djupt du kan buga inför och känna sanningen i motsatser. Gå bortom det binära och se vilken kreativitet som ryms i förkastandet av falska dikotomier. Känn tillit till alla de sätt du är buren på.*

Jag kan inte beskriva det som annat än magiskt att de här orden, som sammanfattar den känsla jag har försökt uttrycka, når mig i just denna stund. Vad är tro? Kanske det som binder samman det osammanhängande. ✳

Skribenten är lärare, översättare, frilansjournalist och medlem i kulturföreningen La Dekoloniala!

ALICE PAUL

Rösträttskamp och kväkardom

av Sebastian Lönnlöv

ALICE PAUL (1913)

SEBASTIAN LÖNNLÖV

Som tonåring, på den tiden då man fortfarande gick och hyrde filmer inför helgen, snubblade jag över Iron Jawed Angels i ett av metallställen i min närmaste hyrfilmsbutik. Snart hade jag skaffat en egen dvd och sett den så många gånger att jag kunde manuset utantill. Men egentligen var det inte själva filmen som grep mig; det var huvudpersonen, Alice Paul, som jag inte kunde släppa.

När jag såg Iron Jawed Angels hade jag ännu aldrig besökt en kväkarandakt, men jag hade sedan ett tag tillbaka burit på vetskapen om kväkarnas existens som något stort och hoppfullt. Att filmen i förbifarten nämner Pauls kväkarbakgrund spelade antagligen in i min fascination. Kanske var det också filmen som fick mig att till slut våga gå på andakt. Jag hittade något där som jag ville ha mer av, blev kvar och blev medlem. Och jag försöker — sjutton år senare — fortfarande förstå Alice Paul.

Kväkarna, vars formella namn är Vännernas samfund, tog form i England kring 1600-talets mitt. Det var en orolig tid, där allt fler börjat ifrågasätta statskyrkan, och kväkarna gick så långt att de satte individens direktkontakt med Gud högre än själva bibeln. Dessutom förkastade de alla former av prästerskap och vägrade erkänna etablerade maktordningar. Bara Gud spelade roll och alla människor stod lika nära Gud, oavsett kön och samhällsställning.

Dessa tidiga kväkare trakasserades av både allmänhet och överhet, men vägrade med de nyfrälstas karakteristiska fanatism att ge vika. Många utvandrade till Nordamerika, där de — på ursprungsbefolkningens bekostnad — fann en fristad från förföljelserna. Under århundradena som gick lugnade kväkarna ner sig på bägge sidor om Atlanten. Deras tro fortsatte att utvecklas, bitvis åt olika håll, vilket splittrade rörelsen i flera undergrenar.

När jag såg Iron Jawed Angels hade jag ännu aldrig besökt en kväkarandakt, men jag hade sedan ett tag tillbaka burit på vetskapen om kväkarnas existens som något stort och hoppfullt.

Ett svenskt samfund grundades först på 1930-talet av en grupp där **Elin Wägner**, **Emilia Fogelklou** och **Jeanna Otherdahl** ingick. Och det är ingen slump att de kvinnor som tog kväkardomen till Sverige var passionerade samhällsförändrare, med bland annat kvinnlig rösträtt på agendan. Inom Vännernas samfund hade kvinnor länge talat offentligt, hållit möten, skrivit protokoll och epistlar. Dessutom fanns en religiös grundtanke om att omsätta sin tro i praktisk handling för att försöka förbättra världen.

För många kväkare blev denna världsförbättring en bisak, för andra tog den över hela livet. Det kunde handla om att reformera fängelser och mentalsjukhus, avskaffa slaveriet eller kämpa för kvinnors rösträtt. Inom samfundet fanns alltså en stor vana vid att medlemmar var aktivister, men radikalpacifismen — en annan religiös grundtanke — satte gränser för vilka metoder som ansågs acceptabla. Och det var de gränserna som Alice Paul klev över.

ATT KROSSA FÖNSTER OCH LYDA GUD

Alice Paul föddes 1885 i New Jersey. Familjen var välbeställda kväkare inom den liberala traditionen och på sin mammas sida var Paul ättling till ingen mindre än den ikoniske **William Penn**, som på 1600-talet hade givit sitt namn åt kväkarkolonin Pennsylvania. Paul fick tidigt följa med mamman på rösträttsmöten, men det var under sin studietid i England som hon kom att involvera sig i den militanta suffragettrörelsen, under ledning av systrarna **Pankhurst**. År 1909 tog sig Paul, utklädd till städerska, in på en av premiärministerns middagar och krossade matsalsfönstren under ihärdiga slagordsrop.

Det är ingen slump att de kvinnor som tog kväkardomen till Sverige var passionerade samhällsförändrare, med bland annat kvinnlig rösträtt på agendan.

När hon ett år senare återvände till hemstaden Moorestown hade hennes gamla omgivning svårt att förstå varför hon hade krossat ett femtiotal fönster i offentliga byggnader under sin vistelse i Storbritannien. I ett tal för kväkarpublik förklarade Paul att hon inte ansåg fönster vara särskilt heliga

ALICE PAUL (**JUNI 30, 1913**)

och citerade klotter från ett fängelse där hon hade vistats: "Att kämpa emot tyranni är att lyda Gud." En klassiskt kväkersk sentens, kan man tycka, men kväkarna i Moorestown lät sig inte imponeras.

Paul, som kände sig både kritisk och kritiserad, rörde sig alltmer bort från Vännernas samfund. Hon blev heltidssuffragett i sitt hemland och engagerade sig först i National American Woman Suffrage Association (NAWSA), men fann att de — precis som kväkarna — var för konservativt långsamma.

Istället var hon med om att bilda National Woman's Party (NWP), som hade ett tydligare fokus på att genom militanta metoder och väldiga demonstrationer tvinga makthavarna till förändring. NWP riktade sig direkt till kongressen och krävde ett tillägg till den amerikanska konstitutionen som garanterade kvinnlig rösträtt. NAWSA fortsatte att arbeta på delstatsnivå och klyftan mellan de båda organisationerna blev allt djupare.

FÄNGELSET OCH SEGERN

Dagen innan president Wilsons installationsceremoni, i mars 1913, tågade flera tusen kvinnor mot Vita huset. Hundratusentals åskådare hade samlats och vissa passade på att både verbalt och handgripligen ofreda demonstranterna, så att militären till slut måste ingripa. En kort tid efter demonstrationen träffade Paul och andra suffragetter presidenten, som meddelade dem att tiden ännu inte var mogen. NWP gav inte upp, men trots fler demonstrationer och möten med presidenten verkade läget låst.

När USA gick in i första världskriget lade NAWSA tillfälligt ner sin kamp. NWP intensifierade istället sin och stod varje dag utanför Vita huset, med provokativa plakat där de bland annat ifrågasatte att presidenten kunde skicka män i döden för demokratins skull, men inte låta kvinnor rösta. Pamfletterna de delade ut talade ett tydligt språk:

WE WOMEN OF AMERICA TELL YOU THAT AMERICA IS NOT A DEMOCRACY. TWENTY MILLION WOMEN ARE DENIED THE RIGHT TO VOTE. PRESIDENT WILSON IS THE CHIEF OPPONENT OF THEIR NATIONAL ENFRANCHISEMENT.

HELP US MAKE THIS NATION REALLY FREE.

TELL OUR GOVERNMENT THAT IT MUST LIBERATE ITS PEOPLE BEFORE IT CAN CLAIM FREE RUSSIA AS AN ALLY.

Suffragetterna utanför Vita huset fängslades för att ha blockerat trottoaren men återupptog sin manifestation så fort de släpptes, greps igen och dömdes till längre straff för var gång. Alice Paul fängslades till sist i sju månader och fängelseledningen försökte även

NATIONAL

18 AUGUSTI 1920, när Tennessee som trettiosjätte stat undertecknade tillägget till konstitutionen, vecklade Alice Paul — i sin roll som National Chairman i The Woman's Party — ut en banderoll från suffragetternas högkvarter.

få henne intagen på mentalsjukhus, med motiveringen att hon led av förföljelsemani gentemot president Wilson. Psykiatrins slutomdöme var att hon inte led av psykisk sjukdom, men var en klassisk fanatiker: hon skulle hellre dö för sin sak än ge upp.

Suffragetterna hungerstrejkade av hävd så fort de fängslats och blev hårdhänt tvångsmatade, men det var inte det värsta som hände inom fängelsets väggar. Natten till den fjortonde november 1917 blev en grupp suffragetter brutalt misshandlade av vakterna. Slag och strypgrepp ledde till medvetslöshet, hjärnskakningar, sårskador och brutna revben. Ändå fick de ingen vård, utan slängdes i isoleringscell.

Bara ett par veckor efter misshandeln släpptes alla fängslade suffragetter, och 1918 uttalade Wilson sitt stöd för kvinnors rösträtt. Tre omröstningar hölls om ett tillägg till konstitutionen. Först saknades två röster, sedan en. I den slutliga omröstningen 1920 vann suffragetternas sak med en enda röst, efter att Tennessees senator — som tänkt rösta nej — i sista stund fick ett telegram från sin egen mamma som bad honom tänka om.

Det är svårt att säga om segern främst berodde på de unga och arga suffragetterna eller på de äldre och mer tålmodiga rösträttskvinnorna i NAWSA. Sannolikt bidrog båda rörelserna på olika sätt. De svarta i sydstaterna hade fortfarande ingen rösträtt alls, oavsett kön. I den stora demonstrationen 1913 hade svarta kvinnor bara fått vara med på nåder — och gå för sig själva, allra sist.

FEMINISM OCH FANATISM

En samtida suffragett beskrev 1923 hur Alice Paul arbetade så mycket, åt så lite och fick så ont om sömn att hon verkade smälta bort inför omgivningens ögon. En gång, när hon var särskilt nära kollaps, tvingade medkämparna henne att söka vård — med det enda resultatet att hon fortsatte arbeta från sjukhussängen, utan att vare sig äta eller sova bättre.

En annan av de amerikanska förgrundssuffragetterna, **Inez Milholland**, dog bara trettio år gammal när hon trots svår anemi höll ett offentligt tal. Hennes sista ord, innan hon föll ihop framför publiken, var:

"MR. PRESIDENT, HOW LONG MUST WOMEN WAIT FOR LIBERTY?"

Det klassiska exemplet på suffragetternas vilja att offra sig själva är annars brittiska **Emily Davison**, som kastade sig framför hovarna på kungens hästar under ett derby och dog några dagar senare. Innan dess hade hon inte bara kastat sten som Alice Paul, utan också satt eld på brevlådor och bombat finansministerns hem.

> Inom samfundet fanns en stor vana vid att medlemmar var aktivister, men radikalpacifismen — en annan religiös grundtanke — satte gränser för vilka metoder som ansågs acceptabla. Och det var de gränserna som Alice Paul klev över.

Något hos dessa suffragetter påminner mig om 1600-talets kväkare — de som blev förföljda, men framför var beredda att bli förföljda. De levde för något större än sig själva och stod därför ut med vad som än skedde dem: utanförskap, oförståelse och rent våld. De dödade inte andra för att nå sitt mål, men var inte främmande för att själva dö som martyrer.

Mary Dyer (1611—1660) missionerade om kväkardomen i den puritanska kolonin New Haven, förvisades och förbjöds att återvända, men korsade ändå gränsen gång på gång, med den uttryckliga viljan att offra sitt liv. Framför galgen fick hon en sista möjlighet att ångra sig, men hon blev hellre hängd.

Förtrupperna till suffragetternas procession, Washington, D.C. (**1913**)

Dyer och Paul delar den oförtröttliga viljan att fortsätta mot målet, vad som än står i vägen. Men för Pauls kväkarsamtid var Dyer — och den egna rörelsens barndom — något förflutet och förbi, begravt under många lager av lugn. Man förmådde inte se sina egna rötter i Pauls oförtröttliga kamp, och trots att hennes våldsanvändning enbart riktade sig mot materiella ting tedde den sig ändå alltför radikal.

> Vad får egentligen offras för det högre målet? Ting, människor, jag själv eller någon annan?

Vad får egentligen offras för det högre målet? Ting, människor, jag själv eller någon annan? Alice Pauls liv ger inga svar på sådana frågor — men nog finns det något hos henne och hennes medsuffragetter som ter sig mer fängslande att berätta om än den mindre spektakulära, sega kampen med icke-militanta medel.

Alice Paul kämpade under den senare delen av sitt liv framför allt för freden, en av kväkarnas

20 OKTOBER 1917, dagen efter att polisen hade tillkännagett att demonstranter framför Vita Huset hädanefter skulle straffas med ett halvårs fängelse, ledde Alice Paul och Dora Lewis protesterna. Texten på banderollen lyder "THE TIME HAS COME TO CONQUER OR SUBMIT. FOR US THERE IS BUT ONE CHOICE. WE HAVE MADE IT."

absoluta favoritfrågor. Hon förblev medlem i Vännernas samfund hela sitt liv och var en hängiven aktivist fram till 1974, då hon försvagades av en stroke. 1977, vid 92 års ålder, dog hon på ett kväkardrivet äldreboende nära sitt barndomshem.

Hennes gravsten är anspråkslöst vit och liten, men i samband med de amerikanska valen täcks hela stenytan av blommor och brev — och av klistermärken med en lika korthuggen som talande text: **I VOTED.** ✳

Sebastian Lönnlöv är författare, bibliotekarie och litteraturkritiker, bosatt i Stockholm.

BILDKÄLLA : Harris & Ewings fotostudio, George Grantham Bain, National Photo Co., Washington, D.C. — Public Domain, Library of Congress (Prints & Photographs Division), Washington D.C.

FÖR PARTIETS SKULL

av Ingegerd Sjøstrøm

Den färska rapporten om sexism inom partiet var tillgänglig för offentligheten nu. Hennes hjärta höll på att explodera i bröstkorgen och händerna var klibbiga av svett när hon öppnade den. Snart skulle hon se sin egen berättelse i svart på vitt för första gången. **"Vi kommer att gå till botten med alla händelser"**, hade partiledaren sagt, när hon på tv offentliggjorde beslutet om att starta en undersökning av partiet i efterverkningarna av sexismdebatten som rasade i landet. **"Jag tar avstånd från den sexistiska kultur som härjat även i mitt parti."** Det stod i rapporten att den både byggde på berättelser från personer som tidigare rapporterat sina händelser till partiet och berättelser som inte kommit fram förrän nu. De var modiga, tänkte hon. Jovisst, de var anonyma på pappret, men den som var del av partiet kunde räkna ut vilka de var. Det var ödesdigert för dem. Det var ödesdigert för henne. Men hon var modig. Det stod i rapporten att många som känt sig utsatta inte gått till ledningen eftersom det var ledningen eller centrala aktörer inom partiet som utsatt dem för händelserna. Hon rös när hon läste det. Det var en omformulering av vad hon hade sagt till sin intervjuare. Hennes berättelse borde närma sig. Hon kände igen Kims berättelse, hon kände igen Annas berättelse, hon kände igen Billies berättelse. Men hennes egen fanns inte med. Vad hände? Vad fan hände? Hon bläddrade igenom rapporten igen ifall hon hade missat några sidor första gången. Men det hade hon inte. Hon hade läst allt.

Hon var 19 år när det hände. Han, däremot, var en etablerad medlem av partiets ledning. En respekterad politiker på riksnivå som ofta var på nyheterna när partiets politik skulle förklaras och försvaras för folket. Ungdomsförbundet såg upp till honom, den framgångsrike politikern, och hade därför bjudit in honom till ett av sina evenemang där han skulle hålla föredrag om partiets miljöpolitik. Han stannade till festen som automatiskt började när dagen blev till kväll. Öl fanns det i kopiösa mängder, även vin och sprit. De hamnade bredvid varandra vid ett fullpackat bord. Deras kroppar nuddade vid varandra. Han drack mycket. Hon kände sig otrygg. Han pratade om sex. Hon vände sig bort. Han blev fysisk. Hon tog bort hans hand från sitt skrev. Han blev sårad. Hon reste sig från bordet men det hjälpte inte. Han följde efter henne. Hon försökte gömma sig i ett hörn bakom en grupp av människor. Han hittade henne. Hon såg sitt hjärta slå, det bultade så våldsamt att bröstet hoppade upp och ner som om hjärtat ville ut. Han stank av sprit. Hon skakade. Han greppade tag i henne och var arg över att hon inte ville vara med honom. Hon fick hjälp av gruppen bredvid sig. Han gick vidare till nästa person.

Partiledaren ringde henne på kvällen samma dag som rapporten släppts. Hon hade precis kommit ur duschen och

stod naken i badrummet framför spegeln när hon fick samtalet. Hon drog en handduk om sig innan hon svarade. **“Jag har informerats om din berättelse angående sexuella trakasserier utförda av en medlem ur partiet”**, sa partiledaren. Hennes röst var monoton, utan känslor. **“Och jag har noterat att händelsen ägde rum för några år sedan.”** Det lät som om hon läste högt från ett manus. **“Han har varit till samtal med mig och fått veta att han ska vara försiktig och dricka mindre.”** Det uppstod en paus som kunde uppfattas som om partiledaren gav henne en möjlighet att svara. Men så var inte fallet. **“Därmed anser jag saken som avslutad”**, sa hon, **“för partiets skull.”**

Dubbelmoral, tänkte hon, när hon några dagar senare såg partiledaren kommentera rapporten i ett debattprogram. **“Det är allvarlig och trist läsning och jag vill gärna be alla som haft sådana upplevelser i partiet om ursäkt. I synnerhet de, som inte upplevt att vi tagit dem på allvar. Det är ett dubbelt svek och det ber vi om ursäkt för”**, svarade hon när journalisten frågade henne om hur sexismdebatten hanterats inom partiet. **“Det är en debatt som i hög grad handlar om vad man gör och vad man inte ingriper i”**, sa hon. Det var en av partiets hjärtefrågor, feminism. Hon kallade sig själv feminist utan att blinka framför rullande kameror. Hycklare! **“Jag känner inte till fler händelser”**, svarade hon på frågan om allt hade kommit fram i rapporten. **“Men jag kan inte avvisa att det finns fler och det bör ingen göra.”** Om det skadade partiet att personer gått ut med namn på kränkare i offentligheten? **“Det är ovärdigt för vårt parti och de offentliga personangreppen kan jag inte se som annat än angrepp på partiet.”**

Hon fick ont i magen när hon dagen efter partiledarens uppträdande i debattprogrammet upptäckte artikeln om en framträdande kvinnlig medlem som anklagade partiledaren för att mörklägga historier om sexuellt gränsöverskridande beteende. Medlemmen pratade om honom, hennes kränkare. Hans namn gjorde henne illamående. **“Partiledaren och jag har ofta pratat om hur äcklig han är och att han har tagit mig på röven”**, kunde hon läsa medlemmen uttala. **“Partiledaren har aktivt valt att mörklägga historierna om honom då han är hennes högra hand och partiets kronprins.”** Hon ångestsvettades. Damage control, tänkte hon medan partiledarens samtal med henne snurrade runt i huvudet. Hon ringde sina föräldrar. Hennes pappa avrådde henne från att gå ut med namn i medierna. **“Du kommer bli stämplad för evigt.”** Hon var fortfarande medlem i partiet, en aktiv medlem på väg upp i partiets hierarki. **“Lägg det bakom dig nu”**, sa hennes mamma, **“du har gjort vad du kunde.”** **“Om du vill göra karriär inom partiet måste du hålla tyst utåt och hålla dig på god fot med ledningen”**, sa pappan. Men känslan av svek fanns kvar. Hon tänkte mycket över hur hon skulle hantera den känslan, hur hon skulle komma vidare. Det rörde sig inte om hämnd.

Numret hon skulle ringa för att komma i kontakt med journalisten hade hon skrivit på anteckningsblocket tillsammans med stödord till samtalet. Anteckningsblocket låg på skrivbordet men hon hade inte ro i kroppen till att sätta sig på skrivbordsstolen. Hon gick fram och tillbaka i rummet med telefonen i handen. Skärmen lyste upp. Tänk efter, stod det i ett sms från hennes pappa, för din egen skull. ✳

Skribenten är en skönlitterär berättare i uppstartsfasen som även skriver texter i andra genrer. Som röd tråd finns alltid kärleken till det skrivna ordet.

Naken gud

av Monika Pensar

Drag queen **RuPaul** citeras ofta för de minnesvärda orden: “We're all born naked and the rest is drag”. Jag tolkar citatet som att nakenhet är ett tecken på autenticitet, något som inte går att dissekera eller objektifiera. Jag njuter av hur tanken bryter med det puritanska arvet där naken kropp, speciellt kvinnokropp och feminint kodade kroppsfunktioner som menstruationer och lubrikationer, omges av syndafallets myt om kvinnan som fresterska och svag.

Kristendomen kodar gärna människan Adam som man och människan Eva som kvinna och ger manskönet självklar status genom att frälsargestalten Jesus uppfattas som man och kallas för “den andre Adam”. De är i varandras goda sällskap: mannen Adam och gudssonen Jesus flankerar varandra, boostar och peppar. Eva och hela kvinnosläktet efter henne har däremot haft svårt att platsa in. Vi är ju varken som Frälsaren, Gud eller Adam. Eller är vi ändå?

Det finns många kristna lärosatser som kunde stjälpt patriarkatet men istället har fått manifestera det i årtusenden. I Bibelns första berättelse är vi till exempel alla, på hebreiska, människan “a-dam” (**GENESIS 1:26**) och “ha-a-dam” (**FÖRSTA MOSEBOKEN I BIBELN/GENESIS 1:27**). Skaparkraften beskrivs i pluralis, ett “vi” som tänker “låtom oss skapa människan [a-dam] till vår avbild”. Här är både Gud och människan fortfarande okodade, odifferentierade. Öppna möjligheter som först senare splittras i manligt och kvinnligt som separata enheter. Underförstått bär både begreppet “Gud” och “Guds avbild”, människan, på en okönad enhet och en möjligheternas mångfald.

”I Bibelns första berättelse är vi alla, på hebreiska, människan “a-dam” (**GENESIS 1:26**) och “ha-a-dam” (**FÖRSTA MOSEBOKEN I BIBELN/GENESIS 1:27**). Skaparkraften beskrivs i pluralis, ett “vi” som tänker “låtom oss skapa människan [a-dam] till vår avbild”. Här är både Gud och människan fortfarande okodade, odifferentierade. Öppna möjligheter som först senare splittras i manligt och kvinnligt som separata enheter.

Ett annat exempel på sällan använda tolkningar som kunde svängt på rollerna är syndafallsberättelsens nyans av “till mannen skall din lust vara och han skall råda över dig” (**GENESIS 3:16**). Hur många årtusenden skall den här underställdhetslärans urberättelse åberopas som ett ideal, istället för att scenariot förstås som en beskrivning på hur livet är men inte borde vara? Idealet är ju rimligtvis det som fanns före

syndafallet, inte det som är en uppenbar katastrof. Kristendomens kärnfokus sägs vara att upprätta allt syndafallssöndrigt, lappa ihop det trasiga. Istället marinerar sig mansväldet genom historien i teologisk inbilskhet där illusionen om den egna förträfflighetet har förtur framom jämställdheten *före* syndafallet. Kvinnans lust blir därmed bunden till mannen och hon underställs honom. Präster, rabbiner och andra med tolkningsföreträde har mage att i millennier hålla fast vid den tragiska nedkörningen av paradisberättelsens balans.

Så sent som i 1930 års finländska grundlag definieras kvinnans roll i äktenskapet som "mannen underställd". Det var när min farmor gifte sig, alltså inte länge sedan. Det har påverkat släktleden in i modern tid, våra föräldrar och oss själva. Och det påverkar hur vi ser på rättvisefrågor, på kvinnoidentifierades rätt till sexuell hälsa, på välmående, på familjebildning utanför normen, på tillgång till utbildning. Men det kunde varit annorlunda. Vi kunde varit jämställda i vår nakenhet, nakenheten neutral och könskoder bara *drag*.

DET LEVDA LIVETS TEOLOGI

Kristendomen som religion har i sin huvudfåra valt förtryckarens roll. Sidofåror utan maktanspråk har däremot behållit en queer *touch*, exempelvis inom mystiken och ekoteologin. Där har lekfullhet och mångsidighet blomstrat.

Medeltidsmystikern **Bernhard av Clairvaux** skriver om Jesus som moder. I privata hemkapell hos adeln från den tiden återfinns konstverk där Jesus är korsklädd i kvinnodräkt. I modern ekoteologi görs ingen skillnad på himlens och jordens helighet. Men det här är sidospår i marginalerna. I våra huvuden kan jord och himmel, moder och fader, underställd och överställd, kvinna och man, passiv och aktiv ännu vara varandras oförenliga motsatser.

Finns det något hopp om att återfinna könsmångfald och sexuell mångfald i urmyterna och urbilderna?

MODER GUD

Det går att peka på alternativa tolkningsmodeller, onötta perspektiv. Ett sätt är att experimentera med ord inom kristendomen och ge det feminina plats i gudsbilden, inte bara som representation för Maria, jorden eller mänskligheten. För mig har benämningen "Gud vår moder" istället för "Gud vår fader" alltid varit självklar. Kanske för att jag missade söndagsskolor och kyrkogång som barn och undgick tidig anpassning till rådande religiösa normer. När mitt intresse för existentiella frågor vaknade hade jag redan börjat ifrågasätta svaren. Att sedan upptäcka medeltidsmystiker, feministteologi och 70-talsfeminismens spirituella utposter i gudinnerörelserna, som alla redan funderat, forskat och dessutom praktiserar resultaten i form av riter och ceremonier, var stort.

Omvälvande var också när min gynekolog vid millennieskiftet berättade om det nyaste inom orgasmforskningen, nämligen att våra underliv arbetar pulserande inifrån utåt, oberoende av kön. Det är alltså inte så att slidan slurpar in säd för att slussa ejakulationen till det väntande ägget. Bäckenbottenmusklerna arbetar som i födsel, inifrån utåt. Och som i sädesuttömning och som under förlossningssammandragningarna. Vi är förvånansvärt lika med våra njutningssvallningar, vi människor. Den så kallat kvinnliga orgasmen och den så kallat manliga orgasmen är inte varandras motsatser. Att veta det här har för mig fått livslånga konsekvenser för min teologi och min tro.

QUEER GUD

Språkforskaren **Phyllis Trible** och forskaren i asiatisk feministteologi **Marianne Katoppo** är två personer som utmanat patriarkala tolkningar av gudsbilden. Båda har funnit att ett av de gamla hebreiska ord som beskriver det heliga, Guds nåd och barmhärtighet har sin rot i ordet för livmoder och sköte (rechem). På flera ställen i Gamla testamentet finns ord som delar samma rot. Rachum innebär att ha medlidande, rachamim betyder medkänsla, racham att visa nåd och barmhärtighet. När Gud beskrivs visa nåd eller vara barmhärtig blir det i hebreiskan ett rörelseord som både Trible och Katoppo anser betyder att Gud har "skötets rörelser" för oss.

I de religiösa miljöer där de heliga orden oftast är maskulina, som Herre, Fader och Frälsare, där det traditionellt kvinnliga undanhållits direkt tillträde till helighet och där kvinnokroppen och dess funktioner demoniserats är det en möjlighet till paradigmskifte att lyfta upp skötet ur dyn och ge det självklar plats som gudsattribut. Och inte vilket som helst, utan något så centralt som nåden.

Det roar mig att tänka att varje gång en puritansk präst och motståndare till kvinnor i prästtjänst talar om nåd så talar han om Guds skötes rörelser. Plötsligt låter inte epitetet Förlossaren om Kristus speciellt maskulint. Det blir helt logiskt och profetiskt att Jesus i Matteusevangeliet 23:37 utbrister "Hur ofta har jag inte velat samla dina barn så som hönan samlar sina kycklingar under vingarna, men ni vill inte". Den märkligaste höjdaren är ändå Lukasevangeliet 1:38 som är skriven på koinégrekiska, där Maria påpekar för ängeln som berättar att hon ska föda Guds son att "[j]ag är Herrens tjänarinna, må det ske med mig som du har sagt". För det hon ursprungligen säger är "jag är Herrens "doulee".

> "Medeltidsmystikern Bernhard av Clairvaux skriver om Jesus som moder. I privata hemkapell hos adeln från den tiden återfinns konstverk där Jesus är korsklädd i kvinnodräkt.

Här har vi trott att Maria är erbarmligt ödmjuk och kuvad in i sin arma lott som tjänarinna. Ungefär som när man i Gamla testamentet läser att Gud skapar kvinnan till mannens "hjälp" och tänker på städhjälp och kokhjälp, när ordet egentligen används om både kvinnan och Gud själv i bemärkelsen att de "hjälper" mänskligheten. Doulee, alltså förlossningshjälp (doula) och barnmorska åt Gud själv, det är ett uppdrag som heter duga. Ingen ska komma och säga att kvinnor inte får vara präster, när det nu faktiskt var en kvinna som både hjälpte Gud föda och själv födde Gud.

Även om jag här laborerar med ord och betydelser och skuttar fram med äventyrliga härledningar, är de inte alls mindre möjliga eller sanna än någon annan av alla tolkningar som finns att välja mellan. Det kan vara bra att veta för den som någon gång befinner sig i skruvstädet mellan allvetande präst och evig sanning. Det finns många möjligheter. Min tolvåring lyssnade tålmodigt på mina funderingar kring doulan Maria och Gud som behöver förlossningshjälp och drog en djärv tolkning, lugnt och självklart: — *Jamen då är Gud en mamma!*

Javisst. Den möjligheten ligger nära tillhands. Och en queer mamma i så fall. En mamma som ibland är Drag King Fadern med skötets rörelser av nåd för hela sitt folk och ibland Drag Queen Modern som samlar sina barn under vingarna. Det är inte antingen eller utan både och. När jag sammanför feministteologins tankar om skötets rörelser som nådefullt begrepp med verkligheten här och nu, där de som föder och de som orgasmerar pulserar sin kraft i samma riktning, ser jag möjligheten för oss alla att vila i Guds orgastiska sammandragningar, det vi kallar liv. Känna den gudomliga reflektionen i oss välla fram, så vi kan bejaka det vi har av kropp och lust.

Som seriös avslutning vill jag berätta att i den gamla judiska världsåskådningen, på lägereldarnas och sagornas tid, var det fullt möjligt att säga att en man hade "skötets rörelser" när han var känslomässiggt engagerad och passionerad. Och det var möjligt att säga så om den Gud och Herre man trodde på. Och det var möjligt att säga så om kvinnan. Det ena utesluter inte det andra. ✳

Skribenten är småbarnspedagog, utbildad i teologi och sexualrådgivning.

KÄLLOR:
Bibeln på olika språk, textanalys: www.biblehub.com

Marianne Katoppo, "The Concept of God and the Spirit from the Feminist Perspective", i *Feminist Theology from The Third World, A Reader*, red. Ursula King, https://archive.org/details/feministtheology0000unse_d9m4.

Veli-Matti Kärkkäinen, kap. 6, "God in Non-Western Perspective" i *The Doctrine of God*, https://books.google.fi/books?id=IfygBeFoldcC&pg=PA296&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false.

Phyllis Trible, *God and the Rhetoric of Sexuality*, https://archive.org/details/godrhetoricofsex0000trib/page/n1/mode/2up.

Caroline Walker Bynum, *Jesus as Mother: Studies in the Spirituality of the High Middle Ages.*

Alla länkar kontrollerade 22.6.2021.

Ordlista

EMPIRISK FORSKNING: Använder material som forskaren själv samlat in.

EUROCENTRISM: En världsbild som placerar Europa, eller hela den så kallade "västvärlden", i centrum, ojämlikt gynnar Europa och konstruerar denna partiskhet som normal, logisk och berättigad.

FRAMGÅNGSTEOLOGI: En protestantisk kristen trosrörelse som menar att all form av framgång i livet kan uppnås genom en viss kristen tro.

GATEKEEPER: Betecknar den eller de som kontrollerar in-och utflöde av information och inflytande över normer och regler i t. ex. en organisation.

ICKEBINÄR: Kan den person kalla sig som identifierar sig som mellan eller bortom kvinna–man-uppdelningen av kön. Källa: www.transformering.se/vad-ar-trans/ordlista.

INTERSEKTIONALITET: Ett analytiskt perspektiv som utvecklats av svarta feminister för att uppmärksamma hur relationer av överordning och underordning skapas och upprätthålls i samspel mellan bl.a. ras, etnicitet, genus, funktionsvariation, klass, ålder, sexualitet och religion. Ett intersektionellt perspektiv synliggör hur en individ eller grupps sociala position påverkas av skärningspunkten mellan olika maktrelationer.

JIM CROW: Jim Crow är en rasistisk karikatyr av en svart person som blev känd i USA under tidigt 1800-tal när en vit sångare uppträdde som "Jim Crow", i Black Face. Termen började under 1870-talet användas om de amerikanska segregationslagarna, "Jim Crow-lagarna", i bruk till 1965.

NEGLIGERA: Att strunta i eller bortse från.

OMEDVETNA FÖRDOMAR: En fördom är en föreställning om en person som tillhör en viss grupp, enbart baserad på generaliseringar kring grupptillhörigheten. Uttrycket omedvetna fördomar beskriver hur vi gör sådana generaliseringar utan att vara medvetna om när det händer. Vidare läsning: www.antirasistiskaakademin.se/fordomar.

PERFORMERA: Från begreppet "performativitet", som används inom många olika vetenskapsgrenar idag. Bland annat är det sammankopplat med förståelsen av kön/genus som något som görs, eller performeras, snarare än något oföränderligt och medfött.

RASIFIERING: Beskriver den sociala processen genom vilken personer och grupper placeras i olika fack baserat på fysiska attribut som kopplas till koloniala och rasistiska föreställningar av sociala, psykologiska, eller kulturella egenskaper. Ibland används ordet självbeskrivande, där den som utsätts för rasism benämner sig själv som rasifierad. Ordet kan även användas för att beskriva hur personer med vithetsprivilegier rasifieras, som just "vita".

SKATTELAND: Ett landområde som brukades av ett enskilt samiskt hushåll. Hushållet skulle betala skatt till den svenska statsmakten. När och hur skattelanden uppstod är oklart, men de existerade i stora delar av det samiska området från Åsele och norrut redan under 1600-talet. De ersattes av dagens samebyar, vilket är en sorts ekonomiska föreningar där medlemmarna tillsammans ansvarar för renskötsel. Källa: www.samer.se/siidasamhället, www.samer.se/5629 och www.samer.se/1218.

SOCIOEKONOMISK: En socioekonomisk indelning delar upp en befolkning i olika grupper baserat på yrke. Indelningen är en sorts statistikens motsvarighet till samhällsklasser.

SEKULÄR: Används bl.a. för att beskriva samhällen där religion inte ska påverka lagar och stat. Sekularisering kan även beskriva att religion får mindre utrymme och påverkan, eller att färre människor är religiösa.

UTFALL: Resultatet av ett slumpmässigt utfört försök.

PRENUMERERA

Vill du prenumerera på ASTRA eller ge någon en gåvoprenumeration? ASTRA utkommer fyra gånger om året.

Gå in på:
astra.fi

Eller skicka blanketten nedan till adressen:
Tidskriften Astra
Tallbergsgatan 1/175
00180 Helsingfors,
Finland

Skicka e-post till adressen:
pren@astra.fi

JAG VILL:

- ☐ Prenumerera
- ☐ Ge tidningen i present
- ☐ Göra en adressändring

VÄLJ PRENUMERATION (4 nr.)

☐ Donationsprenumeration	80€
☐ FINLAND	45€
☐ Studerande/Pensionär/Arbetslös	35€
☐ ÖVRIGA NORDEN	52€
☐ Studerande/Pensionär	45€
☐ ÖVRIGA VÄRLDEN	55€
☐ Studerande/Pensionär	50€

GÅVOPRENUMERATION (4 nr.)
(för dig som är prenumerant)

☐ FINLAND	35€
☐ ÖVRIGA NORDEN	45€
☐ ÖVRIGA VÄRLDEN	50€

SKICKA TIDNINGEN TILL:

Förnamn: _____
Efternamn: _____
Gatuadress: _____
Postnummer: _____
Ort: _____
Telefon: _____
E-post: _____

BETALARE:
(behövs bara om uppgifterna är andra än ovan)

Förnamn: _____
Efternamn: _____
Gatuadress: _____
Postnummer: _____
Ort: _____
Telefon: _____
E-post: _____

ASTRA OCKSÅ DIGITALT

MER INFO:
ASTRA.FI

ASTRA

Samhälle — Kultur — Feminism

TALLBERGSGATAN 1/175 HELSINGFORS 00180 FI

www.ASTRA.FI
www.FACEBOOK.COM/TIDSKRIFTENASTRA
www.INSTAGRAM.COM/TIDSKRIFTENASTRA
www.SOUNDCLOUD.COM/ASTRA-PODD

CHEFREDAKTÖR
Elliot Lundegård
astra@astra.fi

ART DIRECTION
Roby Redgrave
ad@astra.fi

ADMINISTRATION & PRENUMERATION
Carina Majander
pren@astra.fi

STYRELSE
Tom Kettunen (ordförande)
Fanny Bruun (vice ordförande)
Mathilda Åman
Arseniy Lobanovskiy
Nea Donner
Kira Björklund
Sara Nyman
Corinne Mustonen
Gisela Montonen
Nadia Korkman

Du får kontakt med styrelsen genom att mejla dem på styrelse@astra.fi

Astra ges ut av Utgivarföreningen för tidskriften Astra rf.

MED STÖD AV
Konstsamfundet, Oskar Öflunds stiftelse, Stiftelsen för Tre Smeder, Svenska kulturfonden och Centret för konstfrämjande

Medlem i Tidskriftscentralen

MEDVERKANDE I ASTRA 2021 — #3/TRO
Cleo Kempe Towers
Dorothy Zablah
Emma Göransson
Hilla Kurki
Ingegerd Sjøstrøm
Kai Nordfors
Kevät Sieppi
Luna
Makieu Betts
Natalie Högström
Nina Grönlund
Peik Ingman
Rebecca Chentinell
Rudeina Mkdad
Sanna SAM Mustelin
Sarah Delshad
Sebastian Lönnlöv
Slow Holler
Tanja Mikkonen

TYPSNITT
Inika av Constanza Artigas Preller
Prodigy Sans av Wei Huang
Tomato av Rebecca Alaccari & Patrick Griffin
Great Victorian av Ryoichi Tsunekawa
Compagnon av Chloé Lozano, Juliette Duhé, Léa Pradine, Sébastien Riollier & Valentin Papon
Tagettes av Pia Frauss

BILD PÅ OMSLAGET
Floating Prayer (August 2020) by Dorothy Zablah

TRYCKERI
Grano, Helsingfors

Vill du medverka i Astra?

Vi letar ständigt efter nya författare, illustratörer, konstnärer, typografer och fotografer.

Skicka ett mail till astra@astra.fi och berätta om vad du vill göra. Om du har arbetsprov, en hemsida eller en portfolio får du gärna bifoga eller länka!

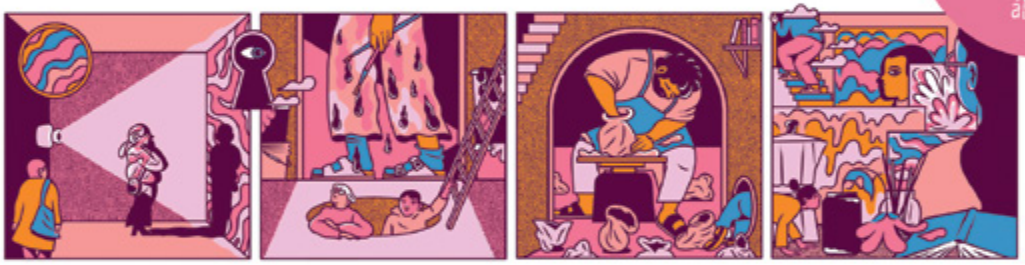
ANNONSERA I ASTRA

HELSIDA: 350€ 1/2 SIDA: 200€ 1/4 SIDA: 100€ 1/6 SIDA: 50€
(PÅ PRISERNA TILLKOMMER MOMS 24%)

ÖPPNA ATELJÉER • AVOIMET ATELJEET • OPEN STUDIOS

konstrundan

KONSTENS FREDAG 3.9.2021
Gratis konstuppgift för barn i lågstadieålder

LÖ–SÖ
LA–SU
SAT–SUN

4–5.9.2021 | 11–17

WWW.KONSTRUNDAN.FI

Svenska kulturfonden · KONSTSAMFUNDET · Stiftelsen Brita Maria Renlunds · Eugène, Elisabeth och Birgit Nygréns stiftelse · Stiftelsen Emilie och Rudolf Gesellius fond · William Thurings stiftelse · Waldemar von Frenckells stiftelse

2021 — #3/TRO

2 Tro ELLIOT LUNDEGÅRD
4 Ett samtal om tro och feminism SANNA SAM MUSTELIN
7 The men's village RUDEINA MKDAD
8 Blessings on blessings CLEO KEMPE TOWERS
11 Framtidstro PEIK INGMAN
14 Tron på vetenskapen i arbetet för jämlikhet MAKIEU BETTS
16 Dans(ar)en som medium REBECCA CHENTINELL
18 Åsele och trummorna EMMA GÖRANSSON
24 Belonging and Pluralism: Radical Faerie Rituals as a Form of Drag LUNA
29 A year with Cacao DOROTHY ZABLAH
41 Tacksamhet SARAH DELSHAD
42 Queerspiritualitet och skevande tarotpraktiker TANJA MIKKONEN
47 En hejdå-intervju med Nina Grönlund
52 Heliga motsägelser NATALIE HÖGSTRÖM
57 ALICE PAUL Rösträttskamp och kväkardom SEBASTIAN LÖNNLÖV
65 För partiets skull INGEGERD SJØSTRØM
67 Naken gud MONIKA PENSAR

EU 12€
21003
9 772323 396009
ISSN-L 2323-3966

ASTRA
Samhälle — Kultur — Feminism